

Стенографски дневник

НА

56. заседание

Сряда, 24 март 1943 г.

Открито в 18 ч. 25 м.

Председателствувал председателят Христо Калфов
Секретари: Стефан Багрилов и Николай Султанов.

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.	Стр.
Съобщения:		
Отпуски	1117	
Предложение	1117	
Законопроекти	1117	
Дневен ред:		
Проекторешения:		
1. За одобрение заменяването на 10.000 кгр. експортни папириси, повредени при транспорта, с нови 10.000 кгр. такива без бандерол и др. (Приемане)	1117	
2. За освобождаване от вносно мито и др. 2.000 броя мушам-облекло, доставяни от Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните. (Приемане)	1118	
3. За освобождаване от такса 5% по закона за земеделските пенсии рудите, които германското военно стопанство изнася от Македония. (Приемане)	1118	
4. За освобождаване от износно мито и др. изнесените от германската организация „Тодт“ през 1942 г. бетонен чакъл и камъни. (Приемане)	1118	
Законопроекти:		
1. За изменение на закона за разрешаване на Държавното висше училище за финансови и административни науки в София да сключи от Българската земеделска и кооперативна банка заем в размер на 8.000.000 лв. (Първо четене)	1119	
2. За разрешаване на министъра на народното просвещение да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв. за нужди на Министерството на народното просвещение. (Първо четене)	1119	
3. За камара на народната култура. (Първо четене)	1120	
Говорили: Т. Кожухаров	1124	
Д-р Ив. Вазов	1127	
4. За допълнение на чл. 11 от закона за временно увеличение на пенсиите. (Първо четене)	1128	
5. За допълнение на чл. 15 от закона за пенсиите за инвалидност. (Първо четене)	1128	
6. За временно спиране и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“. (Първо четене)	1128	
7. За извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве в размер на 45.000.000 лв. (Първо четене)	1129	
8. За извънреден бюджетен кредит по бюджета за Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните за 1943 бюджетна година в размер на 250.000.000 лв. (Първо четене)	1129	
9. За извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства за 1943 г. в размер на 130.000.000 лв. (Първо четене)	1130	
10. За сключване на заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 120.000.000 лв. за построяване и преустрояване на училищни и стопански сгради на допълнителните и опитните допълнителни земеделски училища и пр. (Първо четене)	1130	
11. За устройството на Министерството на земеделието и държавните имоти. (Първо четене)	1131	
12. За дарение от държавата на Съюза на запасните офицери в България. (Първо и второ четене)	1133	
13. За признаване правото на собственост върху някои завладени общински места. (Първо и второ четене)	1133	
14. За разрешаване на държавните мини „Перник“ да отстъпят безвъзмездно в собственост на Пернишката градска община, за постройка на гимназиална сграда, минно място, находящо се в гр. Перник. (Първо и второ четене)	1134	
15. За изменение и допълнение на членове 21, 127, 180, 189, 235, 242 и 260 от закона за народното здраве и за прибавяне на нови членове 234а и 299а към същия закон. (Първо четене)	1134	
16. За сключване на заем от Главната дирекция на народното здраве при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 100.000 лв. за извършване на оздравителна работа по борбата с маларията. (Първо четене)	1135	
17. За борба с маларията. (Първо четене)	1136	
Говорил: З. Клявков	1139	
Дневен ред за следващото заседание	1140	

Председател Христо Калфов: (Звъни) Присъствуват нужният брой народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(Отсъствуват народните представители: Александър Радолов, Велizar Багаров, Георги Чалбуков, д-р Георги Липовански, Георги Тодоров, Делчо Тодоров, Кирил Минков, Косю Алев, Михаил Йонков, Петър Грънчаров, Рашко Атанасов и Стоян Димов)

Имам да направя следните съобщения.

Разрешен е отпуск на следните г-да народни представители:

Д-р Иван Бешков — 1 ден, Рашко Атанасов — 1 ден и Светослав Славов — 3 дни.

Народният представител г-н Александър Радолов, който се е ползвал досега с 19 дни отпуск, моли да му се разреши още 6 дни отпуск по болест. Прилага медицинско свидетелство.

Който са съгласни да му се разреши исканият отпуск, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Постъпили са:

От Министерството на земеделието и държавните имоти — предложение за одобрение 81. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 2 март 1943 г., протокол № 32 — относно разрешаването на министъра на земеделието и държавните имоти да закупи големи непокрит имот в Балчишко.

От Министерството на народното просвещение — законопроект за учредяване на фонд „Подпомагане на студентите в университета „Св. Климент Охридски“.

От Министерството на правосъдието — законопроект за изменение на чл. 591, алинея последна, от закона за гражданското съдопроизводство и чл. 101 от закона за нотариусите и околийските съдии, които извършват нотариални дела.

Раздадени са на г-да народните представители и ще бъдат поставени на дневен ред.

Пристъпваме към точка първа от дневния ред:

Одобрение на проекторешението за одобрение заменяването на 10.000 кгр. експортни папириси, повредени при транспорта, с нови 10.000 кгр. такива без бандерол и др.

Който г-да народни представители са съгласни да бъде прочетено само проекторешението, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Иван Минков: (Чете)

РЕШЕНИЕ

за одобряване заменяването на 10.000 кгр. експортни папириси, повредени при транспорта им за източния фронт, с нови 10.000 кгр. експортни папириси, без бандерол, общински налог, мурурие и др.

Одобрява се, получените на източния фронт 10.000 кгр. експортни папириси с заплатен бандерол, III качество и др., изпратени от извънредния щаб на германските въздушни войски в България, по-

вредени при транспорта им, да бъдат заменени с нова доставка от същото количество (10.000 кгр.) експортни папириси без бандерол, монополно право на цигарената хартия, общински налог, мурурие и увеличени бандерол, съгласно закона за задължителното застраховане на земеделските култури против градушка.

(МОТИВИ)

към проекторешението за одобряване заменяването на 10.000 кгр. експортни папириси, повредени при транспорта им за източния фронт, с нови 10.000 кгр. експортни папириси, без бандерол, общински налог, мурурие и др.

Г-да народни представители! Извънредният щаб на германските въздушни войски за България, с писмото си от 11 август 1942 г. до Министерството на финансите, съобщава, че 10.000 кгр. папириси, изпратени от България за източния фронт, са пристигнали развалени и моли, щото същите да се заменят с други 10.000 кгр. папириси, които да бъдат освободени от бандерол, общински налог и др., понеже в случая става замяна на развалени папириси.

Развалените 10.000 кгр. експортни папириси са с заплатени третокачествен бандерол, монополно право на цигарената хартия, общински налог, мурурие и увеличени бандерол, съгласно закона за задължителното застраховане на земеделските култури против градушка.

С писмо № 3403, от 13 ноември 1942 г., Дирекцията на външната търговия съобща, че г-н министърът на търговията, промишлеността и труда с резолюцията си от 9 ноември 1942 г. е дал съгласието си, въпросните 10.000 кгр. аварирани цигари да се заменят с нови такива.

Като имате пред вид горензложеното, имам чест да ви помоля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате в текущата сесия настоящото проекторешение.

Гр. София, 16 март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов)

Председател Христо Калфов: Които приемат проекторешението за одобрение заменяването на 10.000 кгр. експортни папириси, повредени при транспорта, с нови 10.000 кгр. такива, без бандерол и др., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка втора от дневния ред:

Одобрение на проекторешението за освобождаване от вносно мито и др. 2.000 броя мушам-облекло, доставяни от Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните.

Които г-да народни представители са съгласни да бъде прочетено само проекторешението, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Иван Минков: (Чете)

„РЕШЕНИЕ

за освобождаване от вносно мито, други данъци, такси и герб 2.000 броя мушам-облекло, доставяни от Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните

Разрешава се на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните да внесе от странство за нуждите на персонала си без вносно мито и други данъци, такси и герб 2.000 броя мушам-облекло.

(МОТИВИ)

към проекторешението за разрешаване на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните да внесе за нуждите на персонала си без вносно мито и други данъци, такси и герб 2.000 броя мушам-облекло

Г-да народни представители! С писмо № 154333, от 8 март 1943 г., Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните — отделение материално-снабдително, съобщава, че голяма част от служителите по ведомството на пощите, телеграфите, телефоните и радиото, като раздавачи, надзорници, пощальони, куриери инспектори, областни началници и др., изпълнявали службата си извън канцелариите, при което са били изложени на дъжд, сняг, вятър и буря.

За да бъдат предпазени от изморяване и простуда, необходимо е да им се дават служебни мушам, обаче по липса на бюджетни кредити това не може да стане; като така налагало се е да им се набавят мушам срещу заплащане от частните им средства.

За постигането на тази цел същата Дирекция моли да ѝ се разреши да внесе от странство 2.000 броя мушам, които да бъдат освободени от вносно мито и други данъци, такси и герб.

Като ви излагам горното, моля, ви, г-да народни представители, да се занимаете с въпроса и, ако одобрите, да гласувате представеното ви за целта проекторешение.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов)

Председател Христо Калфов: Които приемат проекторешението за разрешаване на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните да внесе за нуждите на персонала си без вносно мито и други данъци, такси и герб 2.000 броя мушам-облекло, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка трета от дневния ред:

Одобрение на проекторешението за освобождаване от таксата 5% по закона за земеделските пенсии рудите, които германското военно стопанство изнася от Македония.

Които приемат да се прочете само проекторешението, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Иван Минков: (Чете)

„РЕШЕНИЕ

за освобождаване от таксата 5% по закона за земеделските пенсии рудите, които германското военно стопанство изнася от Македония

Освобождават се от таксата 5% по закона за земеделските пенсии рудите, които германското военно стопанство изнася от Македония, начинаей от 1 януари 1943 г.

(МОТИВИ)

към проекторешението за освобождаване от таксата 5% по закона за земеделските пенсии рудите, които германското военно стопанство изнася от Македония, начинаей от 1 януари 1943 г.

Г-да народни представители! С указ № 103, обнародван в „Държавен вестник“, брой 259, от 17 ноември 1942 г., рудите, добити от мините в Македония и изнасяни за германското военно стопанство, се освобождават от заплащане на износно мито и други данъци и такси. Впоследствие обаче с изменението на чл. 8 от закона за земеделските пенсии, обнародвано в „Държавен вестник“, брой 280, от 11 декември 1942 г. по силата на което начинаей от 1 януари 1943 г. всички износими за чужбина земеделски, индустриални, минни, занаятчийски и всякакви други произведения и стоки се облагат с 5% върху стойността им за фонда земеделски пенсии.

Понеже с въпросния указ се цели пълното освобождаване на рудите от каквито и да било облого, то и изменението на чл. 8 от закона за земеделските пенсии, макар и като по-нов закон, не следва да има приложение по отношение на рудите, получени от мините в Македония и изнасяни за германското военно стопанство.

Като ви излагам горното, моля ви, г-да народни представители, да се занимаете с въпроса и, ако одобрите, да гласувате представеното ви за целта проекторешение.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов)

Председател Христо Калфов: Които приемат проекторешението за освобождаване от таксата 5% по закона за земеделските пенсии рудите, които германското военно стопанство изнася от Македония, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към точка четвърта от дневния ред:

Одобрение на проекторешението за освобождаване от износно мито и др. Изнесените от германската организация „Тодт“ през 1942 г. бетонен чакъл и камъни.

Които приемат да се прочете само проекторешението, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Иван Минков: (Чете)

„РЕШЕНИЕ

за освобождаване от износно мито и други данъци, такси и герб изнесените от германската организация „Тодт“ през 1942 г. бетонен чакъл и камъни

Освобождават се от износно мито и всички други данъци и такси изнесените през Свиленградската митница от германската организация „Тодт“ за неутралната зона през 1942 г. бетонен чакъл и камъни, нужни за построяването на моста при „Мараш“.

(МОТИВИ)

към проекторешението за освобождаване от износно мито и други данъци, такси и герб изнесените от германската организация „Тодт“ през 1942 г. бетонен чакъл и камъни

Г-да народни представители! Германската организация „Тодт“ с писмо от 9 март г. г. съобщава, че за строежа на моста при „Мараш“ свързващ неутралната зона с турската територия, е изнесла редовно през 1942 г. бетонен чакъл и камъни, които материали са били добити в българска територия — околностите на Свиленград, като същевременно моли същите материали да бъдат освободени от износно мито и всички други данъци и такси.

Като ви излагам горното и като се има пред вид, че построяването на този мост е от интерес за нашето стопанство и по-специално външната ни търговия с Близкия изток и при липсата на законоположение в закона за митниците, което да урежда безмитния износ на такива материали, моля ви, г-да народни представители, да се занимаете с въпроса и, ако одобрите, да гласувате представеното ви за целта проекторешение.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов)

Председател Христо Калфов: Които приемат предложението за освобождаване от износно мито и др. изнесените от германската организация „Тодт“ през 1942 г. бетонен чакъл и камъни, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка пета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение на закона за разрешаване на Държавното висше училище за финансови и административни науки в София да сключи от Българската земеделска и кооперативна банка заем в размер на 8.000.000 лв.

Които приемат да бъде прочетен само текстът на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Иван Минков: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на закона за разрешаване на Държавното висше училище за финансови и административни науки в София да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 8.000.000 лв. под гаранция на държавата.

Параграф единствен. В чл. 1, точка „г“, думите „1 юли 1943 г.“ се заменят с „31 декември 1944 г.“

(МОТИВИ

към законопроекта за изменение на закона за разрешаване на Държавното висше училище за финансови и административни науки. София, да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 8.000.000 лв. под гаранция на държавата

Г-да народни представители! Вследствие наложилото се поради изключителните условия забавяне в строителните предприятия на Държавното висше училище за финансови и административни науки, последното ще бъде в невъзможност да използва отпуснатия му под гаранция на държавата заем от Българската земеделска и кооперативна банка до предвидения в закона за заема срок, а именно 1 юли 1943 г.

За да могат започнатите от 1943 г. строителни работи да продължат и се постигне преследваната от закона за отпускане на заема цел, налага се едно продължение на срока за използване на заема до 31 декември 1944 г.

Като имаме пред вид горното, надявам се, г-да народни представители, че ще одобрите предложението на вниманието ви законопроект, като гласувате за него.

София, 18 март 1943 г.

Министър на народното просвещение: Б. Йоцов

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за изменение на закона за разрешаване на Държавното висше училище за финансови и административни науки в София да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 8.000.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът отива в комисията.

Минаваме на точка шеста от дневния ред.

Първо четене на законопроекта за разрешаване на министъра на народното просвещение да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв., за нужди на Министерството на народното просвещение.

Които приемат да бъдат прочетени само мотивите моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете мотивите.

Докладчик Иван Минков: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за разрешаване на министъра на народното просвещение да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв., за нужди на Министерството на народното просвещение

Г-да народни представители! В строителния план, който се съществява от няколко години насам, е предвидено да се построят и вестен брой сгради за гимназии и други институти в столицата и в провинцията. Някои от горните строежи обаче не могат да бъдат извършени, докато не се отпуснат нови средства както за строеж, така и за приключване на предприети вече отчуждавания, защото редовните кредити са недостатъчни. Като се вземат под внимание и нуждите на присъединените към царството български земи, оставени по отношение на училищата от доскорошните им владетели в крайно плачевно състояние, става ясно, че средствата по редовните кредити, предвидени в бюджета на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството, и сключените досега заеми са недостатъчни и че трябва да се дирят нови средства.

Според проекта, който предлагам на вниманието ви, прибавя се до 200.000.000 лв. заем от Българската земеделска и кооперативна банка, представляван от облигации, носещи 6½% годишна лихва. Погасяването на облигациите ще се извършва шестмесечно в срок от

петнадесет години, като необходимите средства за лихви и погашения ще се предвиждат всяка година в бюджета на Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове.

Като очертавам в общи линии подбудите, които обусловят този проект, неговите основни линии и необходимостта да бъде гласуван, аз се надявам, че ще подкрепите със своя глас повика да се създадат нови ценности в строителната политика на държавата.

Гр. София, 17 март 1943 г.

Министър на народното просвещение: Б. Йоцов

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за разрешаване на министъра на народното просвещение да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв., за нуждите на Министерството на народното просвещение

Чл. 1. Разрешава се на министъра на народното просвещение да сключи, а на Българската земеделска и кооперативна банка да отпусне на същия заем в размер на 200.000.000 лв., за постройка и купуване на сгради и места, нужни за гимназии и други институти по ведомството на Министерството на народното просвещение, при следните условия:

а) Българската земеделска и кооперативна банка ще открие текуща сметка на министъра на народното просвещение до размер на дълната сума на заема, от която ще се внасят в Държавното съкровище, за сметка на Министерството на народното просвещение, при поискване от министъра на последното, в зависимост от нуждите, отделни суми, закръглени в милиони лева. Последната частична сума на заема трябва да се изтегли най-късно до 30 декември 1946 г.

б) Върху изтеглените частични суми Българската земеделска и кооперативна банка има право на 6½% годишна лихва, която се капитализира шестмесечно.

г) За изтеглените суми, увеличени с лихвите, Българската земеделска и кооперативна банка, при нужда, получава от Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове бонове в купюри по указание на банката, издадени с тримесечни падежи, които ще се подновяват редовно до заменянето им с облигации. Боновете са сконтируеми в Българската народна банка.

Чл. 2. На 30 декември 1946 г. изтеглените суми по заема, увеличени с изтеклите лихви върху отделните частични суми, капитализирани шестмесечно, се превръщат в облигационен заем, платим в срок от 15 години при 6½% годишна лихва, платима в края на всяко шестмесечие срещу купони с падежи 30 юни и 30 декември всяка година. Падежът на първия купон е 30 юни 1947 г.

За тази цел ще се издадат облигации на приносителят от по 1.000.000 лв. всяка, като за останалите суми по-малки от 1.000.000 лв., за покриване общата сума по заема, ще се издадат облигации от по 100.000 лв. а оказалата се сума по-малка от 10.000 лв. ще бъде изплатена на Българската земеделска и кооперативна банка в брой.

Тези облигации ще се предадат на Българската земеделска и кооперативна банка срещу представяне на евентуално дадените и дотогава бонове.

Формата и съдържанието на облигациите ще се определят от министъра на финансите. Облигациите ще бъдат скрепени с факсимилните подписи на министъра на народното просвещение и на главния директор на държавните и на гарантираните от държавата дългове.

Облигациите по заема ще бъдат скрепени и с контролни саморъчни подписи на представители на Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове и на Българската земеделска и кооперативна банка.

Чл. 3. Погасяването на облигациите ще се извършва шестмесечно в срок от 15 години — на 30 юни и на 30 декември всяка година по реда на номерата на облигациите, според една таблица, отпечатана на гърба им, съдържаща приблизително равни шестмесечни вноски за погашението и за лихвата.

Първото погашение ще се извърши на 30 юни 1947 г.

Чл. 4. Купоните с изтекъл падеж и подлежащи на погашение облигации се изплащат от Българската народна банка. Изплащането на облигациите става едновременно със съответния настъпил купон.

Представените за изплащане облигации трябва да бъдат придружени с всички купони, падежът на които не е настъпил на определената за плащане дата; стойността на непредставените купони се спада от капитала, който следва да се изплати на приносителя.

За службата по заема Българската народна банка получава комисиона 1¼% върху номиналната стойност на изплатените облигации и ½% върху изплатените купони с изтекъл падеж.

Чл. 5. Облигациите се освобождават от всякакви сегашни и бъдещи държавни и други данъци, такси, бери, гербов налог и др., а лихвите от тях — от преките данъци по наредбата-закон за данъка върху приходите, както и от всички други сегашни и бъдещи данъци и гербов налог.

Чл. 6. Неизлезлите в погашение облигации се приемат по номиналната им стойност за залог и гаранция, съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Чл. 7. Непредставените за изплащане купони в продължение на пет години от деня на падежа им се покриват с давност в полза на държавното съкровище. Тоя срок за погасение облигации е 15 години.

Чл. 8. Необходимите кредити за изплащане на лихвите и погашенията за заема, включително комисионата на Българската народна банка, се предвиждат всяка година в бюджета на Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове.

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за разрешаване на министъра на народното просвещение да сключи заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв., за нужди на Министерството на народното просвещение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка седма от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за камара на народната култура.

Които приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете мотивите.

Докладчик Тотю Маров: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за камара на народната култура

Г-да народни представители! Всички, които познават отблизо развитието на духовната култура след освобождението, не могат да не се съгласят, че нейният градеж в същност е едно героично дело и да не се преклонят пред жертвите и усилията на ония, които сътвориха литературата, изкуствата и науките на българския народ. Справедливостта налага обаче да се подчертае, че държавата винаги е имала присърце културния напредък и винаги го е подпомагала в кръга на средствата и възможностите си. Всички бюджети от освобождението насам потвърждават факта, че държавата е подпомагала творците, проявите и почините в литературата, изкуствата и науките, както и учрежденията и сдруженията, свързани с тяхното развитие.

След първата световна война, която разклати издъно живота в Европа, и след отрицателни учения, със скрити и явни средства и методи, въпреки и духовната култура в услуга на своите цели, държавата по законодателен ред възприе надзора върху литературата и изкуствата, като същевременно започва да насърчава ония творения, които насаждат в съзнанието на българския народ любов към родината и готовност към самопожертвуване за нейното преуспеяване. Израз на тези разбирания са законът за детската литература от 1920 г. и законът за поощрение на родната литература и изкуства от 1921 г., а по-късно наредбата-закон за учредяване на фонд „Български театър, литература и изкуство“ от 1935 г., който цели да създаде благоприятни условия за развитието на духовната ни култура. Тия закони отговориха на нуждите на времето и тяхното въздействие не може да се отрече. Вътрешните и международните отношения в последните години обаче се измениха коренно. Това налага необходимостта от нов закон, който да простре въздействието си върху духовната ни култура по начин такъв, че да не спъва свободата на творческата личност, а напротив да съгласува и обедини националните творчески сили и възможности в едно общо сътрудничество за преустройството и изграждането на новия ред в България. Изхождайки тъкмо от тия разбирания, законопроекта за камара на народната култура, който поднасям на просветеното ви внимание, застъпва редица нови начала, които са отглас на новите идеи, движещи днес изцяло живота на нашата страна.

Преди всичко предлаганият законопроект цели да внесе ред в творческата дейност и да я организира. Известно е на всички, че една от основите, върху които се гради неимоверното и единствено досега в културната история на човечеството възрождение на някои народи и главно на германския, е организираното и разумно използване на дарените творчески сили. Това използване обаче е немислимо, ако не бъдат подсиурени в личното си съществуване творците на духовната култура. Когато един творец е лишен от най-необходимите условия за спокойно съществуване и работа, той не може да разгръне своите способности, въпреки личните си усилия. В предложения законопроект се подсиурява личното съществуване на творците в няколко посоки: подкрепа на пенсионните и други фондове, както и на касите на професионалните сдружения, улеснения при пътуване за събиране на материали, проучвания и т. н.; назначение на служба, издаване на произведения и пр. Осигурявайки средствата за личното им съществуване, законопроекта насърчава творците на литературата, изкуствата и науките чрез три вида награди: а) насърчение; б) отличие „Княгиня Мария Луиза“ и в) народно признание „Княз Симеон Търновски“. Успоредно с това насърчение, което фактически е зачитане, израз на признателност към творците на българската духовна култура, законопроекта дава широк достъп сред народа на творби с голямо художествено, научно и възпитателно значение. Като се запознае с достойнията на духовната ни култура, народът чрез нея ще опознае и себе си като общност, годна да направи и свои приноси в общочовешката съкровищница на духа.

На трето място трябва да се подчертае, че законопроекта си поставя за задача да използва организирано и под надзора на държавата силите на всички творци в областта на литературата, изкуствата и науките, за да приобщи народа към основните линии на вътрешното управление и на стопанския живот, а също и на международните отношения, като едновременно го предпази от домогванията на пакостни учения и пропаганди. За да подсиури справедливост и целесъобразност както в прилагане на закона, така и в използване творческите сили на българина, с предлагания законопроект се учредява камара на народната култура. В нея се избягва чисто чиновническият състав и се предпочита един състав от признати по компе-

тентност и добросъвестност лица. Тая камара обединява всички признати от държавата дружества и съюзи на писатели, художници, музиканти, артисти, учени и други. Камарата е публично-правна юридическа личност и ще се намира под върховния надзор на Министерството на народното просвещение.

Това са основните линии и идеи, върху които е построен законопроекта. По моя преценка те отговарят напълно на нуждите на днешното време. Смятам, че ако проектът стане закон, ще се открие широка възможност на нашето национално възрождение, както и ще се даде желаният от воинца ни тласък за развитието на духовната ни култура. Смятам още, че тоя закон ще бъде важно условие за изграждането на новия ред в България, която вече е включена в новия европейски ред и съставя неразделна част от новата Европа.

Споделяйки с вас тия преценки и разбирания за законопроекта, аз се надявам, че и вие ще се проникнете от необходимостта той да стане закон и ще гласувате за него.

Гр. София, 22 февруари 1943 г.

Министър на народното просвещение: **Проф. Б. Йоцов**

(ЗАКОНОПРОЕКТ за камара на народната култура

1. Общи положения

Чл. 1. Учредява се камара на народната култура със седалище в София.

Чл. 2. Камарата на народната култура е публично-правна юридическа личност. Тя се намира под върховния надзор на Министерството на народното просвещение.

Камарата поддържа отношения с правителството чрез министъра на народното просвещение.

II. Цел

Чл. 3. Камарата на народната култура има за цел:

1. Да свърже и обедини за задружна работа в полза на нация и държава всички признати от държавата дружества и съюзи на българските писатели, художници, музиканти, артисти, учени, публицисти и на периодичния печат в България. Тия дружества и съюзи задължително членуват в камарата на народната култура.

Забележка. Управителният съвет на камарата с решение, утвърдено от министъра на народното просвещение, определя кои други дружества и съюзи, във от посочените в чл. 3, точка 1, задължително членуват в камарата.

2. Да съгласува духовните и културни схващания и разбирания на угонените в точка 1 дружества и съюзи, както и задачите и дейността им с оглед на професионалните, народните и държавните интереси, а също така да съгласува моралните и материални интереси в професиите, организирани в поменатите в точка 1 дружества и съюзи помежду им и с оглед на интересите на държавата и нацията.

3. Да бъде орган в помощ на управлението на страната, като провежда културната политика на държавата.

4. Да дава своето сътрудничество на Министерството на народното просвещение, както и на други министерства, които биха го потърсили, за провеждане на техните културни начинания.

5. Да съдействува за изграждането на самобитна народна култура.

6. Да запознава чуждите народи с българските народни и лични ценности в областта на духа.

7. Да улеснява достъпа на широките народни слоеве до българските духовни ценности, както и да ги приобщи напълно към тях.

8. Да въздействува върху нравственото и народното им превъзпитание така, че да ги привърже здраво към българската народна общност и към българската държава.

9. Да подпомага развитието на духовната ни култура във всички нейни прояви, като улеснява отделните творци в тяхната творческа дейност.

Чл. 4. С оглед на своите цели, камарата на народната култура:

1. Дава мнение, по свой почин или по искане на Министерството на народното просвещение, върху мероприятията, които трябва да се проведат за развитието на литературата, изкуствата и науките, както и по съответните законопроекти.

2. Подпомага и насърчава творците на литературата, изкуствата и науките, както и учреждения, институти и сдружения, свързани с тяхното развитие.

3. Създава работа или условия за работа на творците в литературата, изкуствата и науките.

4. Командирова ги в страната или в чужбина, единично или групово, за да се обогатят духовно, да проучат някои въпроси, да се съвещават, да извършат определена работа или да изпълнят отделни задачи.

5. Дава при условията и по реда на тоя закон парични награди на отделни творци, както и отличия на издателства и други институти, които подкрепят и улесняват развитието на литературата, изкуствата и науките.

6. Събира статистически и всякакви други сведения.

Чл. 5. Членството в камарата на народната култура се преустановява:

а) когато дружеството или съюзът — член на камарата, престане да съществува;

б) когато дружеството или съюзът бъде изключен от камарата за дейност, противна на тоя закон.

Чл. 6. Най-късно до края на месец март камарата представя на министъра на народното просвещение доклад за развитието на литературата, изкуствата и науките в България, както и за дейността си през изтеклата година.

III. Органи и управление

Чл. 7. Органи на камарата на народната култура са:

- 1) общото събрание;
- 2) управителният съвет;
- 3) председателството;
- 4) секретариатът;
- 5) секциите;
- 6) помирителният съд.

A. ОБЩО СЪБРАНИЕ

Чл. 8. Общото събрание на камарата на народната култура се състои от следните членове:

1. Председателят и главния секретар на камарата.
2. Председателите и секретарите на дружествата и съюзите, упоменати в чл. 3, точка 1, на тоя закон.
3. Председателите на секциите.
4. По трима души от всеки съюз или дружество, упоменати в чл. 3, точка 1, на тоя закон, избрани от съответните общи събрания.
5. Директора на средното и висше образование и на народната култура и народното възпитание, началника на отделението за народната култура и народното възпитание — от Министерството на народното просвещение, председателя на Българската академия на науките и изкуствата, началника на културното отделение в Св. синод, ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, ректора на Висшето техническо училище, директора на Държавното висше училище за финансови и административни науки в София, директора на Държавната музикална и на Държавната художествена академии, директора на Висшето училище за телесно възпитание, ректорите на народните театри в градовете София, Пловдив, Варна, Русе и Скопие, директора на Софийската народна опера, директорите или председателите на всички висши културни и научни институти, началника на отделението за професионална просвета при Дирекцията на професиите и представител на Дирекцията на националната пропаганда — всички със съвещателен глас.
6. Лица с особени заслуги в областта на духовната и на материалната култура, които със своето творчество допринасят за изграждането на самобитна народна култура — назначени от министъра на народното просвещение.
- Чл. 9. Мандатът на членовете по точки 1, 2 и 5 на предходния член трае докато съответните лица имат служебното си качество, по точка 4 — е тригодишен, а по точки 3 и 6 — до уволнението им.
- Чл. 10. Заседанията на общото събрание на камарата са редовни и извънредни. Редовните заседания се свикват от председателя на камарата през месеците февруари и декември, а извънредните — когато съществува извънредна нужда, по нареждане на министъра на народното просвещение.
- Редовните и извънредни заседания на общото събрание не могат да траят повече от 10 дни.
- Чл. 11. Дневният ред на заседанията на общото събрание се изработва от управителния съвет на камарата и се одобрява или заменя от министъра на народното просвещение 15 дни преди датата на свикването на общото събрание, по доклада на председателя на камарата.
- Чл. 12. Общото събрание върши в редовните си заседания следното:

1. Обсъжда и се произнася по доклада на камарата за дейността й през изтеклата година.
2. Осведомява се върху отчета по упражнението на бюджета на камарата за изтеклата финансова година.
3. Разглежда и приема изработения от управителния съвет бюджет на камарата.
4. Обсъжда и дава препоръки по поставените на разглеждане въпроси от областта на литературата, изкуствата и науките и изобщо по въпроси, свързани с културното развитие на българския народ.

Б. УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

Чл. 13. Управителният съвет на камарата се състои от:

1. Председател и главния секретар.
2. Председателите на секциите.
3. Двама представители на Министерството на народното просвещение, назначени от министъра на народното просвещение.

Чл. 14. Управителният съвет на камарата върши следното:

1. Обсъжда по свой почин или по предложение на Министерството на народното просвещение въпроси из областта на литературата, изкуствата и науките и взема нужните по тях решения.
2. Изработва доклада за дейността на камарата през изтеклата година и го внася за одобрение в общото събрание.
3. Изработва отчета за годишното упражнение на бюджета на камарата и осведомява по него общото събрание.
4. Изработва бюджета на камарата.
5. Извършва предвиденото в членове 32, 33, 34—41, 44 и 56 на тоя закон.

В. ПРЕДСЕДАТЕЛСТВО

Чл. 15. Председателят на камарата се назначава с царски указ по доклад на министъра на народното просвещение.

Председателят се назначава за три години и може да се преизбира още за една година.

Чл. 16. Председателят на камарата е нейният законен представител пред трети лица и учреждения. Той ръководи административните работи на камарата и се грижи за техния правилен ход, както и за изпълнението на решенията на общото събрание и на управителния съвет.

В случай на отсъствие председателят се замества с всичките му права и задължения от посочен от него председател на секция. Председателят може да прехвърли част от правата си върху съответните председатели на секции.

Г. СЕКРЕТАРИАТ

Чл. 17. Главният секретар на камарата се назначава и уволнява от министъра на народното просвещение.

За главен секретар се назначава лице с висше образование и административна опитност измежду трима представени от управителния съвет на камарата кандидати.

Чл. 18. Главният секретар завежда службите в камарата.

Той проучва и докладва на управителния съвет, съответно на общото събрание, въпросите, които са от тяхната компетентност.

Чл. 19. Главният секретар се подпомага от необходимия помощен персонал, установен в бюджета на камарата.

Назначаването и уволняването на помощния персонал става от председателя на камарата, по представление на главния секретар.

Условията, на които трябва да отговарят главният секретар и помощният персонал, се определят по реда, предвиден в закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители.

Д. СЕКЦИИ

Чл. 20. В камарата на народната култура се учредяват следните секции: 1) за литература; 2) за музика и хореография; 3) за образни изкуства; 4) за театрално изкуство; 5) за науки и изобретения.

Чл. 21. Всяка секция се състои от: председател и две вещи лица. Съставът на секциите при нужда може да се увеличава.

Чл. 22. Председателят на секцията се назначава от министъра на народното просвещение, който избира един от тримата кандидати, представени му от управителните съвети на съответните дружества или съюзи — членове на камарата. Председателят се назначава за три години и може да бъде преназначен още за една година, без да е необходимо съгласието на съответното дружество или съюз.

Ако министърът на народното просвещение не намери за подходящи представените му лица, сам избира лице за председател на секция.

Чл. 23. Вещите лица — членове на секция, се назначават от министъра на народното просвещение, по представление на председателя на камарата. Той ги избира из средата на висшите културни и научни институти, дружества или съюзи. Министърът може да назначи и лица вън от тях, стига да са с призната компетентност и добросъвестност. Вещите лица се назначават за пет години и могат да бъдат преназначавани.

Чл. 24. Секцията за литература следи общия развой на литературата, проучва по-значителните литературни произведения, както и въздействието им върху духовния ни живот, и препоръчва за награди произведения, които внасят нещо ценно в литературата.

Чл. 25. Секцията за музика и хореография следи всички приноси в областта на музикалното творчество и хореографията, насърчава развитието й, проучва по-значителните музикални и хореографски прояви, както и въздействието им върху духовното развитие на народа, и препоръчва за награди ценни произведения.

Чл. 26. Секцията за образни изкуства следи развой на образните изкуства, проучва всичко по-ценно в тая област, препоръчва мерки за по-широкия достъп на всички народни слоеве до ценностите на образните изкуства и препоръчва за награди особено тия творци, които се стремят към самобитно творчество.

Чл. 27. Секцията за театрално изкуство следи развой на театралното изкуство в страната във всички негови прояви и разновидности, проучва приносите в тая област и препоръчва мерки за по-ощрение на даровити дейци, като предлага и награди за ония от тях, които са проявили забележителна вещина.

Чл. 28. Секцията за науки и изобретения следи развитието на науките, грижи се да улесни разпространението и практическото използване на научните знания с цел да се подобри битът на народа и да се повдигне неговото умствено равнище, препоръчва за награди проявили се учени, които с общодостъпния характер на своите трудове особено допринасят за повишаване образоваността на страната, следи за направените изобретения в областта на техниката и приложните науки и предлага за награди техните автори, а за самите изобретения препоръчва мерки за тяхното използване и разпространение както у нас, така и в чужбина.

Чл. 29. Решенията на секциите подлежат на утвърждаване от управителния съвет на камарата, който проверява само законосъобразността им, без да ги проверява по същество.

Чл. 30. Всички спорове между отделните секции се разглеждат и разрешават от председателя на камарата, а неговото решение може да се обжалва в 7-дневен срок пред управителния съвет, който от своя страна е длъжен най-късно в срок от 10 дни да реши окончателно спора. Това решение влиза в сила и е задължително за секциите, до които се отнася, след одобрението му от министъра на народното просвещение.

Е. ПОМИРИТЕЛЕН СЪД

Чл. 31. При камарата на народната култура се учредява помирителен съд за разглеждане и решаване на спорове между писатели, художници, музиканти, артисти, учени, публицисти и членове на Съюза на периодичния печат в България, или по спорове между тях и трети лица, ако спорещите страни писмено са се съгласили, преди или след възникването на спора, да го отнесат за разрешаване пред тоя съд.

Начинът на учредяването на помирителния съд, производството в него и редът на изпълнението на неговите решения се уреждат съгласно със съответните разпоредби в закона за гражданското

сводопроизводство, в нарочен правилник, изработен от управителния съвет на камарата и утвърден с указ по предложение на министра на правосъдието.

IV. Помощ и насърчения

Чл. 32. Камарата на народната култура отпуска парични помощи и подпомага творците на литературата, изкуствата и науките, както и учреждения, организации и частни лица, чиято дейност е свързана с разходи, или когато са в нужда. Също отпуска парични помощи на списания, периодични издания и други из области на литературата, изкуствата и науките, доколкото те съдействуват да се постигнат целите на този закон.

Камарата подпомага при нужда парично членуващите в нея дружества и съюзи, основаните при тях фондове, както и пенсионните им каси.

Чл. 33. Камарата следи за проявите на отделни творци в областта на литературата, изкуствата и науките, като с оглед на възможностите и вешината им възлага:

а) да проучват определени въпроси или страни от културния, стопанския и социалния живот на страната;

б) да проучват на самото място бита в известни селища, области или околии, както и в известен клон на производството и строителството с цел да го пресъздадат в художествени образи;

в) да подпомагат в определени селища, околии и области усилията на държавата да се изгради у населението български светоглед, като по определен план, предварително одобрен от Министерството на народното просвещение, му изяснят основите на вътрешната и външна политика на държавата.

Чл. 34. Камарата препоръчва на държавни, държавно-автономни, общински, обществени и частни учреждения, институти, служби и предприятия да възлагат на отделни творци в областта на литературата, изкуствата и науките определени задачи, както и да назначават на свободни служби ония от тях, които са без работа.

Чл. 35. Камарата може да командирова до две години в чужбина или до три години в страната за духовно обогатяване, изучаване и усъвършенстване творци в областта на литературата, изкуствата и науките, като им оказва всички улеснения, плаща пътните им разходи и им определя предварително възнаграждението, което им се следва, а също и редовното месечно възнаграждение, ако не получават заплата, достатъчна за прилично съществуване.

Чл. 36. Камарата препоръчва на министра на народното просвещение да се отпусне от Народното събрание народна пенсия на такива творци, чието творчество е нещо завършено и е дало своя влог в развоја на духовната и на материалната ни култура.

Лицата в предходната алинея получават народна пенсия, независимо от пенсията им за изслужено време.

Чл. 37. Камарата препоръчва за широко разпространение или откупва за безплатно раздаване на училищни, читалищни и други обществени библиотеки или за награда на ученици художествени и научни произведения, периодични издания, както и репродукции от творби на изобразителните изкуства.

Чл. 38. Камарата може да насърчава с парични помощи български книгоиздателства и редакции, които издават за широко и достъпно разпространение отбрани произведения или периодични издания от:

а) класиците на българската литература, изкуства и науки;
б) наградени оригинални български произведения;
в) преводи от класическата световна литература и особено на произведенията, които се изучават в училищата;
г) български произведения на чужди езици, предназначени нарочно за чужбина.

Чл. 39. Камарата може да снабдява безплатно с издания и да подпомага парично българи, чужденци или учреждения и организации в чужбина, които проявяват интерес към българската литература, изкуства и науки, стига тяхната дейност да бъде полезна за страната ни.

Чл. 40. Камарата може да издава и да разпространява в чужбина преводи на български художествени и научни произведения, както и такива произведения, които могат да зетвърдят културните, литературните и научните връзки между България и други държави.

Чл. 41. Камарата урежда юбилейни чествувания, гостувания на чужденци и взема всякакви почини, които могат да събудят интерес в страната или в чужбина към българската литература, изкуство и наука, и представлява българската култура пред чужди народни и международни организации.

Чл. 42. При всички случаи, предвидени в този отдел, е необходимо обосновано предложение от съответната секция, прието от камарата и одобрено от министра на народното просвещение. За командировки в чужбина или за изразходване на суми в чужда валута се иска одобрение от министра на народното просвещение, както и разрешение от министра на финансите, съгласно с чл. 6 от закона за търговията с външни платежни средства.

Чл. 43. По искане на Министерството на народното просвещение камарата предвижда в бюджета си заплата за длъжностни лица, които се командирват на работа в дружествата и съюзите — нейни членове, за постигане целите на този закон.

Тия лица се назначават от министра на народното просвещение, по представяне на дружеството или съюза, в който ще работят. Ако министърът не намери за подходящи представените му лица, сам избира лице за съответната служба.

V. Награди

Чл. 44. Камарата раздава три вида награди: а) насърчение; б) отличие „Княгиня Мария Луиза“ и в) народно признание „Княз Симеон Търновски“.

Когато се дава наградата „Народно признание „Княз Симеон Търновски“, заседанието на управителния съвет на камарата се председателствува от министра на народното просвещение.

Чл. 45. Наградите се определят за творби и дейност в: литература; музика; образните приложните изкуства; хореография — композиция; наука и изобретения.

Чл. 46. Наградата „Насърчение“ за литература и за музика се дава на отделни неиздадени по-рано, представени или непредставени произведения, издадени в отделна книга или в отпечатъци. Лиричните, епичните, есенетичните, литературно-историческите и пътеписните видове — с изключение на романа, повестта и мемоарите — както и малките музикални пиеси, се награждават само ако съставят отделен сборник. Наградата за драма и музика се определя и за представени в ръкопис произведения.

Наградата „Насърчение“ за образни изкуства се определя при обща годишна изложба или при нарочно уредени от камарата изложби.

Наградата „Насърчение“ за наука и изобретения и за периодични издания се дава само за творби с широко обществено и национално значение, чието въздействие върху духовния и материален напредък на страната е безспорно.

Чл. 47. Наградата се дава само на лица от български произход, които са и български поданици.

Чл. 48. Всички награди се определят с обоснован доклад от съответната секция и се утвърждават от управителния съвет на камарата.

Всички награди се обявяват с заповед на министра на народното просвещение, а по-важните доклади се обнародват в списанието „Училищен преглед“ или в изданията на камарата.

Чл. 49. Определените награди се изплащат най-късно до края на месец март. Върху наградите не се правят никакви удържки и запови, нито се облагат с данъци, такси, мита, берии и други.

Чл. 50. Наградите „Насърчение“ са петнадесет по двадесет хиляди лева едната и са неделими на по-малки части. Определят се след изтичане на всяка календарна година за произведения, отпечатани или създадени през предходната година.

Забележка. Камарата, с предварително одобрение на Министерството на народното просвещение, може да увеличи размера на тия награди.

Чл. 51. Наградите „Насърчение“ се дават за най-ценните творби на даровити и предимно млади творци в литературата, изкуствата и науките и се разпределят, по възможност, така: шест — за литература, три — за музика и хореографска композиция, три — за образни изкуства и три — за популярна наука, изобретения и периодични издания.

Разпределението на наградите между литературата, изкуствата и науките зависи изключително от достоинствата на творбите.

Чл. 52. Наградата „Княгиня Мария Луиза“ е една и неделима в размер на сто хиляди лева. Определя се, като се дава по възможност по реда, по който са изброени изкуствата в чл. 45 от този закон. Дава се всяка четна година за произведения, отпечатани или създадени през предходните две години.

Забележка. Тая награда може да бъде увеличена преди оценката, с одобрение от Министерството на народното просвещение.

Чл. 53. Наградата „Княгиня Мария Луиза“ се определя за творби с високи художествени или научни качества и с признато национално значение, като се взема пред вид и цялата дейност на твореца.

На лица, удостоени с тая награда, вече не се дава награда „Насърчение“.

Чл. 54. Наградата „Народно признание „Княз Симеон Търновски“ е една и неделима, в размер на двеста и петдесет хиляди лева. Тя се дава при нарочно чествуване, уредено от камарата.

Управителният съвет може да увеличи размера на тая награда с предварително одобрение от Министерството на народното просвещение.

Чл. 55. Наградата „Народно признание „Княз Симеон Търновски“ се дава на признати творци, които с творбите и дейността си като нравствени личности дават на съвременниците си завършено и историческо дело с безспорно значение и въздействие върху състоянието, напредъка и развитието на народната духовна или материална култура. С тая награда едно и също лице може да бъде удостоено само един път.

На лице, удостоено с тая награда, не се дават награди „Отличие „Княгиня Мария Луиза“ или „Насърчение“.

Чл. 56. Камарата може да дава награди в размер, определен в бюджета и, на книгоиздателства за най-хубаво издадена печатна книга, на редакции за най-доброто по форма и съдържание периодично издание, както и на читалищни дейци и други лица, които с народополезната си културно-просветна дейност особено допринасят за постигане целите на този закон.

Камарата може да обявява конкурси, по зададени от нея теми, за най-хубави литературни, художествени и музикални творби и да дава награди за тях.

VI. Бюджет

Чл. 57. Камарата има свой бюджет, в който се определят всяка година годишните й приходи и разходи.

Бюджетът е редовен, допълнителен и извънреден.

Бюджетната година и бюджетното упражнение на камарата съпадат с тия на държавата.

Чл. 58. Бюджетът на камарата се изработва от управителния съвет и се утвърждава по реда и начина, посочени в чл. 46 от закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители. Утвърденият бюджет се обнародва в „Държавен вестник“.

Бюджетът влиза в сила от първи януари на годината, за която е гласуван.

До утвърждаването на новия бюджет се прилага старият в размер на дванадесетинки за всеки месец.

Чл. 59. Управителният съвет на камарата изработва и приема редовния бюджет за новата година най-късно до първи декември на годината, предхождаща годината, за която се отнася новият бюджет, и го внася своевременно за гласуване в общото събрание.

При доказана нужда, за която няма предвиден кредит или предвиденият кредит по редовния бюджет е недостатъчен, се гласува допълнителен бюджет.

За нужди, които по естество и размер не могат да бъдат предмет на редовен и допълнителен бюджет, се разрешава кредит с извънреден бюджет.

Чл. 60. Разпоредител на бюджета е председателят на камарата или нарочно упълномощено от него лице.

Изпълнител на бюджета е лицето, за което в бюджета на камарата е предвидена бюджетоконтролна и отчетническа длъжност.

Чл. 61. Приходите и разходите, упражнението на бюджета, отчетът и делата на камарата се проверяват окончателно от прозорителна комисия в състав: началникът на бюджетоконтролния отдел в Министерството на народното просвещение или негов заместник, един представител на Върховната сметна палата и един представител на Българската земеделска и кооперативна банка.

Резултатът от проверката на годишния отчет, след одобрението му от министъра на народното просвещение, може да се обнародва в списанието „Училищен преглед“.

Отчетниците се отчитат пред министъра на народното просвещение и се освобождават от отговорност по доклад на проверителната комисия.

Чл. 62. Бюджетът се упражнява и приходите и разходите се оправдават по реда, определен в нарочен правилник, изработен от управителния съвет на камарата и утвърден с указ по доклад на министъра на народното просвещение.

Чл. 63. Всички суми, които постъпват в полза на камарата по силата на този закон, се внасят с вносни листове на името на камарата в клоновете и агентурите на Българската земеделска и кооперативна банка.

Втората половина на вносният лист служи за оправдателен документ.

Чл. 64. Министърът на финансите има върховния финансов надзор над камарата на народната култура, упражняван по закона за финансовата инспекция.

VII. Средства

Чл. 65. Камарата на народната култура набира средствата от:

1) По един лев, плащан от посетителите, за всеки продаден билет с продажна цена от 5 до 19 лв. вкл., по два лева за билет над 19 до 100 лв. включително и по пет лева — за билет над 100 лв. — за всички кинематографични, драматически, оперни, оперетни представления, ревиюта, концерти, балети и спортни игри, вечеринки, балове и други обществени забави.

За всички случаи, изброени в точка 1, таксите се събират в двоен размер, ако забавите (представления, ревиюта, концерти, игри и други) са изнесени било от чуждестранни трупи или отделни артисти, било от смесени трупи с наши и чужди артисти. Тая разпоредба не се отнася до филмите.

Освобождават се от таксата по точка 1 всички видове обществени забави, включително и кинопредставленията, уреждани от: а) държавни учреждения с благотворителна или общоползна цел; б) училищни кина; в) държавни, областни и общински театри; г) драматически трупи, чийто състав и репертоар са одобрени от министерството и ако в представленията участвуват само български артисти — български поданници; д) читалища, които членуват в околийски и във Върховния читалищен съюз и имат устав, утвърден от Министерството на народното просвещение и от Министерството на вътрешните работи и народното здраве; е) сказки и народни четения; ж) организацията „Труд и радост“.

Освобождават се от такса по точка 1 билетите за всички видове забави, с изключение на билетите за кинопредставленията, уреждани с благотворителна или общоползна цел от:

а) културно-просветни и благотворителни дружества, ако уставите им са утвърдени от съответните министерства и ако забавите се изнасят от членове на дружествата;

б) забави и балове на войскове части, военни и ученически хорове и оркестри, организацията „Бранник“, с поделенията и колективните й членове, академическите и ученическите дружества, сиропиталищата и старопиталищата.

Освобождават се от такса по точка 1 билетите за всички кинопредставления, които министерствата дават за обучение или възпитание на войници и учащи се от всички видове и степени училища.

Освобождават се от такса по точка 1 и всички билети за кинопредставления, безразлично от кого са уреждани, с национално-възпитателни филми из българския живот и с български артисти.

Забележка. Читалищните кина в градовете внасят таксата, определена в чл. 65, точка 1, от този закон в полза на фонд „Просвета и култура“, учреден при Върховния читалищен съюз (чл. 51 от закона за народните читалища).

2. По петдесет стотинки на всеки продаден учебник за основните, низши и други общообразователни и професионални училища и по един лев — за средните, полувисшите и висшите общообразователни и специални училища. Тая разпоредба да се отнася до учебниците, издавани от Министерството на народното просвещение.

3. По пет лева за всяка бройка от преводно печатно произведение, което излиза в брошури, и по три лева — за оригинално.

4. По петстотин лева за всяко издание на преведен роман или повест, излезли в отделна книга, или които се печатат в ежедневниците или периодичните списания, сборник, разкази, и по сто лева за всеки преведен разказ, печатан в същите или отделно.

5. По сто лева за всеки внесен от чужбина грамофон на стойност до 4.000 лв. включително и по сто и петдесет лева за грамофони над 4.000 лв.

6. По десет лева на всяка внесена от чужбина грамофонна плоча.

7. По двеста лева за всеки внесен от чужбина радиоапарат на стойност от 2.000 до 5.000 лв. включително, по четиристотин лева за радиоапарат на стойност от 5.000 до 10.000 лв. включително и по седемстотин лева за радиоапарат на стойност над 10.000 лв.

8. По хиляда лева на всяко внесено от чужбина пиано или роял на стойност до 30.000 лв. включително и по две хиляди лева, когато стойността е над 30.000 лв.

Таксите по точки 5, 6, 7 и 8 се събират заедно с митото от лицата, които внасят грамофони, грамофонни плочи, радиоапарати и пиано или рояли, а ако последните се произвеждат в България — събирателно на същите такси става при продажбата им. Такси не се събират от лицата, които си доставят само отделни части от радиоапарати и ги сглобяват сами, или плащат на работник да ги сглоби.

9. Сумите по чл. 29, буква „д“, от закона за учебниците и учебните помагала, внасяни задължително през м. март всяка година.

10. Капиталите на издателските фондове „Иван Вазов“ и „Цанко Церковски“.

11. Капиталите на фонда „Български театър и литература и изкуства“.

12. Капиталите на ония фондове при Министерството на народното просвещение, отговорили вече на нуждите, за които са били създадени и по които са останали неизползувани суми, както и фондове, които изобщо са неизползувани.

13. Еднократна встъпителна и редовните годишни членски вноски на дружествата и съюзите — членове на камарата.

14. 2% от възнаграждението, което получават лицата за художествената украса, възложена им по силата на чл. 73 от този закон.

15. Такси, събиращи по силата на този закон.

16. Дарения, завещания и помощи от частни и юридически лица.

17. Помощи, гласувани в държавния бюджет.

18. Специални пощенски марки с ликове на заслужили български писатели, художници, музиканти, артисти, учени и други.

19. Лихвите от капиталите на фондовете, упоменати в чл. 66 от този закон.

Забележка I. Закриването на фондовете по точки 10, 11 и 12 и прехвърлянето им към камарата на народната култура става с заповед от министъра на народното просвещение, след писмено съгласие от министъра на финансите.

Забележка II. Сумите по точки 2 и 3 се събират чрез облекване със специални марки, издадени от камарата. С такива марки се облеква всяка бройка от печатно произведение, което излиза в брошури, или всеки учебник.

Чл. 66. Камарата учредява в Българската земеделска и кооперативна банка:

а) фонд „Царица Йоанна“, с основен капитал десет милиона лева;

б) фонд „Литературни издания Иван Вазов и Цанко Церковски“, с основен капитал един милион лева.

Чл. 67. В фонда „Царица Йоанна“ се внасят всички приходи, предвидени в този закон, с изключение на приходите от изданията. Сумите над неприкосновения капитал, както и лихвите на фонда „Царица Йоанна“, се изразходват за посрещане всички разходи на камарата, с изключение на разходите й за изданията.

Чл. 68. Фондът „Литературни издания Иван Вазов и Цанко Церковски“ се образува от наличните суми на съществуващите досега два фонда, както и от приходите от изданията.

От сумите над неприкосновения капитал, както и от лихвите на фонда „Литературни издания Иван Вазов и Цанко Церковски“ се посрещат всички разходи по изданията.

Чл. 69. Неприкосновеният капитал и на двата фонда „Царица Йоанна“ и „Литературни издания Иван Вазов и Цанко Церковски“ се внася на дългосрочен влог, а останалите суми — на текуща сметка. Българската земеделска и кооперативна банка определя на вложените суми най-високия процент лихва, каквато тя плаща за такива влогове.

VIII. Особени разпоредби

Чл. 70. Председателят, главният секретар и другите служещи в камарата на народната култура, както и председателите на секции и на командированите в дружествата и съюзите (чл. 43 от този закон) са държавни служители по смисъла на закона за държавните служители и участвуват в държавния пенсионен фонд. Те се класират и повишават на общо основание като държавни служители.

Заплата на председателя, на главния секретар, на помощния персонал и на председателите на секциите се определя в бюджета на камарата.

Чл. 71. Членовете на управителния съвет, както и вешите лица — членове на секциите, които не са на държавна служба, получават възнаграждение на заседания по размер, определен от министъра на народното просвещение, в съгласие с министъра на финансите, а ония от тях, както и вешите лица, които правят писмени прещенки и доклади, получават за тях писмени прещенки и доклади възнаграждение с оглед на положения труд в размер, определен от управителния съвет и одобрен от министъра на народното просвещение в съгласие с министъра на финансите.

Чл. 72. Проявили се и затруднени материално творци на литература, изкуствата и науките могат да бъдат назначавани на уч-

телска длъжност без да им се възлагат часове, както и на други държавни, държавно-автономни, общински или обществени служби, независимо от това дали притежават нужния образователен и служебен ценз. Те се смятат на разположение при съответното министерство или учреждение, които могат да използват услугите им в духа и смисъла на този закон, и се приравняват по заплата, класират се и се повишават наравно с редовните гимназиални учители в Столичната образователна гимназия.

Чл. 73. При строеж на държавни, общински, обществени, частни и други сгради, с изключение на селско-стопански или предназначени за стопански цели, ако стойността на сградата — за жилищните строежи е над три милиона лева, а за всички други строежи — над пет милиона лева, задължително се предвижда за художествена украса — за жилищните строежи 2%, а за всички други строежи (държавни, общински, обществени и т. н.) — 10% от стойността на сградата. Изпълнението на съответния проект се възлага върху правоспособно лице, член на съответното дружество или съюз, членуващи в камарата на Народната култура.

Техническата власт не утвърждава планове за строеж на изобразителните в предходната алинея сгради, ако не й бъде представен заедно с плана и проект за художествената украса на новостроящата се сграда.

Забележка. За художествена украса на стойност повече от триста хиляди лева се обявява състезание по програма, изработена от секцията за образните изкуства.

Чл. 74. Всички държавни, общински, държавно-автономни, обществени и частни учреждения, професионални организации и други са длъжни да дават безплатно исканите им от камарата на народната култура сведения (чл. 4, точка 6, от този закон). Ако откажат или забавят да ги дадат, председателят на камарата събира исканите сведения за сметка на провиненото длъжностно лице или учреждение.

Чл. 75. Лица на държавна, държавно-автономна или общинска служба, които не внасят в камарата на народната култура всички суми, постъпващи в полза на тая камара по силата на този закон (чл. 63), се наказват дисциплинарно, като невнесените суми заедно с законната лихва се удържат от заплатите им.

Спрямо лицата, които не изпълняват разпоредбите на чл. 65, точки 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 13, от този закон, се съставя акт от органи на Министерството на народното просвещение или на Министерството на финансите и с заповед от министъра на народното просвещение им се налагат наказанията, предвидени в чл. 480 от закона за държавните привилегии, акцизите и патентите. Със същото наказание и по същия ред се наказват и лицата, които не изпълняват разпоредбите на чл. 31, буква „д“, алинея втора, във връзка с чл. 51 от закона за народните читалища.

Чл. 76. За приложението на този закон се изработва нарочен правилник, утвърден с указ.

IX. Преходна разпоредба

Чл. 77. Този закон отменя закона за поощрение на родната литература и изкуство, обнародван в „Държавен вестник“, брой 134, от 1 септември 1921 г., и наредбата закон за учредяване фонд „Български театър, литература и изкуство“, обнародван в „Държавен вестник“, бр. 124, от 5 юни 1935 г., както и последвалите изменения и допълнения — „Държавен вестник“ брой 217, от 26 септември 1935 г., и брой 274, от 10 декември 1937 г., и всички други закони и наредби, които му противоречат.)

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Тодор Кожухаров.

Тодор Кожухаров: (От трибуната) Г-да народни представители! Аз предполагам, че за Народното събрание ще бъде една приятна почивка, след днешните бурни заседания на болшинството, да се позанимае и с хубавия законопроект на г-н министъра на просвещението — законопроект за така наречената камара на народната култура. Темата е безобидна и, аз бих казал, удобна да се развийт един широки дебати в Парламента. Но изглежда, че ще остана аз тук соло, понеже едва ли ще има други желаещи да говорят днес.

Преди всичко аз съм много благодарен на г-н министъра, че той ни занимава с този законопроект в едно такова изключително време. В един момент, когато някакви-си летящи крепости, носещи бомби от по 4.000 кг., разрушават културните паметници на градове като Мюнхен, Шутгард и Кьолн по един варварски начин, незапомнен досега в историята, ние имаме щастието, ние имаме даже лука да проявим и една грижа за нашата родна култура, да я подпомогнем, и то чувствително, с предложения от г-н министър Йоцов законопроект.

В мотивите към законопроекта си г-н министърът казва: (Чете) „Преди всичко предлаганият законопроект цели да внесе ред в творческата дейност и да я организира. Известно е на всички, че една от основите, върху които се гради неимоверното и истинственото досега в културната история на човечеството възрождение на някои народи и главно германския народ, е организираното и разумно използване на дарените творчески сили.“

С предложението законопроект г-н министърът на просвещението създава един нов институт като публично-правна юридическа личност, наречен камара на народната култура. Трябва да му бъдем благодарни, че той изхвърля една дума, която напоследък беше станала вече досадна — думата „Дирекция“. У нас се създаде една практика: всяка нужда на държавата да я задоволяваме о по една дирекция, като й вържем един приход по бюджета. Тъй както едно време старите хехими лекуваха всички болки с пиявци, и ние, почувствуваме ли някаква държавна болест, мепнем върху сна-

гата на майка България една пиявица в формата на дирекция и тя си смуче спокойно, без ние да можем да си дадем дори сметка, има ли нужда от нея или не. Този път г-н Йоцов е последвал примера на г-н Филев, който създаде така наречените стопански камари, и създаде нещо ново. И това беше по-сполучливо, отколкото, да речем, онази идея, която беше се появила в правителството да създаде някаква-си нова стопанска дирекция, за директор на която се говореше, че щял да бъде назначен кметът на Варна г-н Мустаков. Ето тази идея беше мъчно смилаема за мене, а предполагам и за голяма част от Парламента. Защото аз си задавах въпроса: защо им е сега на тези хора нов директор? Ако е въпрос България да има един стопански диктатор, тя го има в лицето на г-н министъра на финансите Добри Божилов, който е вече един наловчен диктатор и си върши работата чудесно; ние досега сто пъти сме му гласували доверие с акламини и аз мисля, че той фактически ръководи стопанския живот на страната. Създаването на една нова дирекция, под каквото и да е съображение, аз предполагам, щеше да бъде излишно. Тъкмо заради туй аз посредничам с голяма радост и с одобрение създаването на културната камара на г-н Йоцов, защото смятам, че тя ще бъде полезна, и още отсега дължа да заявя, че ще гласувам за законопроекта.

Целта, която си поставя г-н министърът с този законопроект, е изразена много ясно в текста му. Той иска „да овърже и обедини за задружна работа в полза на нацията и държавата всички признати от държавата дружества и съюзи на българските писатели, художници, музиканти, артисти, учени, публицисти и на периодичния печат в България“. Не мога да разбера защо г-н министърът е изключил и представители на ежедневния печат в България. По този въпрос аз ще говоря допълнително. „Тия дружества и съюзи задължително членуват в камарата на народната култура.“ По-нататък още по-ясно е подчертана целта на законопроекта по следния начин: (Чете) „Да съгласува духовните и културни схващания и разбирания“ — ето тук аз намирам, че е най-трудната задача — „на упоменатите в точка 1 дружества и съюзи, както и задачите и дейността им с оглед на професионалните, народните и държавните интереси, а също така да съгласува моралните и материални интереси на професиите, организирани в поменатите в точка 1 дружества и съюзи помежду им и с оглед на интересите на държавата и нацията.“ И най-сетне: (Чете) „Да бъде орган в помощ на управлението на страната, като провежда културната политика на държавата; да дава своето сътрудничество на Министерството на народното просвещение, както и на други министерства, които биха го потърсили за провеждане на техните културни начинания; да съдействува за изграждането на самобитна народна култура; да запознава чуждите народи с българските народни и лични ценности в областта на духа; да въвежда достъпа на широките народни слоеве до българските духовни ценности, както и да ги приобщи напълно към тях.“

Тази задача, която си е поставил г-н министърът, той я разрешава геометрически, бих казал твърде лесно, горедолу по същия начин, по който г-н министър-председателят създаде своите стопански камари. Той чисто и просто обединява съществуващите съюзи на писателите, на художниците, на музикантите и пр. в тази културна камара, в която те ще участвуват със свои представители. И в мотивите към законопроекта той, страхувайки се основателно от някои възражения, казва: (Чете) „В нея се избягва чисто чиновническият състав и се предпочитат един състав от признати по компетентност и добросъвестност лица.“

Той се страхува да не би да го обвиним, че иска да бюрократизира тази камара, тъй както въобще ние създадохме много бюрократични институти в България. Ето в дадения случай аз лично не бих имал крива да обвиня г-н министъра, даже ако той би се опитал да бюрократизира тази камара. И аз ще се обясня защо. Има полезен бюрократизъм, има и вреден бюрократизъм. Аз на пример наричам вреден бюрократизъм създаването, да кажем, на организацията „Браник“. Да смяташ ти, че можеш младостта на България, която расте в най-бурната епоха на историята сега, която кипи с идеалите на тази велика епоха, да я отделиш от нейните естествени водачи и да я повериш в ръцете на чиновници, може би и добре подготвени чиновници, може би и добре платени чиновници, според мене е една чисто бюрократична идея. Аз бях убеден и сега съм на същото мнение, че създаването на така наречената Дирекция за гражданската мобилизация беше също така една несполучлива роля на нашия бюрократичен дух и тя си остана едно бюрократично творение. Г-да народни представители! Вие си спомнете много добре дебатите, които се развиха тогава, когато разисквахме то нея, и всички наши предвиждания се сбъднаха. Фактът, че две години след това същото правителство е принудено да търси сега нови рецепти, за да организира прехраната на страната, та стана нужда да се вика тук г-н Мустаков от Варна и Министерският съвет да се занимава цели седмици с този въпрос, е най-драстичното доказателство за това, че Дирекцията за гражданска мобилизация, за мене поне, не изпълни онези задачи и не оправда онези надежди, които й се възлагаха.

В случая обаче г-н министърът е прав, като си е запазил всички възможности, щото да не допусне ръководството на тази културна камара да изпадне в случайни ръце. Той си е запазил правото да постави в ръководството компетентни и подходящи лица. В същност какво представлява тази камара? Върховният й, така да се каже, управителен орган е нейното общо събрание, в което влизат шефове на всички културни служби в страната от различни респективни министерства. Това са все висши чиновници и, трябва да предполагаме, хора с известна компетентност. Плюс това председателят на камарата, който е фактически главният ръководител на този институт, се назначава от министъра на народното просвещение; главният секретар на камарата, също така отговор-

но, важно лице в институт, се назначава от министъра на просвещението. В тази камара влизат и секции — има секция на художниците, секция на писателите, секция на музикантите и пр. Всяка секция има свой председател и двама членове, които се назначават също от министъра на просвещението. Вярно е, казано е в законопроекта, че респективните организации имат право да предложат трима души, от които министърът си избира за председател този, когото намира за най-подходящ; но ако тези организации представят неподходящи лица, министърът си запазва правото да назначи лице, което той намира за най-подходящо. Лично аз, г-да, и за туй не бих го осъдил. Защо? Ще се опитам да се мотивирам.

Ако е въпрос за културна камара, която ще поощрява изкуствата на България, нека най-напред да изхождаме от една основна мисъл: че изкуството само по себе си е нещо аристократично, нещо, което се прави от едно малцинство избрани хора. Въпросите на изкуството не могат да се решават с болшинство, защото болшинството е винаги болшинството на средния уловен. Въпросите на изкуството никога не могат да се разрешават с висшестепие. Там имат право тези, които действително са компетентни, а понеже най-компетентните са винаги много малко, те винаги рискуват да останат в меншество и да бъдат командувани от едно некомпетентно болшинство. Изкуството не търпи демократия. И заради това становището на министъра на просвещението е правилно. Аз зная най-от най-първите наши художници, които не могат да намерят място в Съюза на художниците. Не винаги на начало на тези професионални организации застава най-големите представители на нашето изкуство. Там играе роля изборът, там играе роля, ако щете, угодищността на професионалните интереси, приспособяването към масата и затова често пъти — не винаги — на начало на тези организации излизат неподходящи лица. Не знам дали сте следили тази пуническа война, която се яви в редовете на нашите художници във връзка с последната международна изложба във Венеция. Нашите художници искаха да представят всичките си произведения в чужбина, за да ги гледа Европа. Прав беше г-н министърът, който нареди един комисар, един от първите наши художници, г-н Денев, да разреши този въпрос, и България криво-ляво беше представена задоволително в тази изложба.

Така образувана тази културна камара, пред нея се разкрива, г-да народни представители, широко поле за работа. За всекото е вече ясно, че съществуващият институт при Министерството на народното просвещение, така нареченият културно отделение, е вече твърде малък, твърде недостатъчен, за да се справя с тази голяма задача. Необходими са повече хора, необходими са и повече средства.

Първата задача, с която ще се занимава тази камара, ще бъде контролната над нашите професионални, бих казал, организации в областта на изкуството — организацията на художниците, организацията на писателите, организацията на музикантите и пр. Защото тук според мене трябва да стане едно прочистване, един подбор. Не може по приключение да се обявяваме за писатели. Не може някой господин, който едва са го прочели хиляда души в България, да се зачисли в Писателския съюз и веднаж, като се качил на Парнас, да се смята като непростоумен човек и да претендира за маса привилегии, за маса облаги. Същото бих казал и за всички други организации.

Г-да народни представители! Аз пак повтарям: изкуството е аристократично, то не е въпрос на масата. Една България не може да издържа на гърба си 300-500-600 души художници, които всички искат подкрепата, меценатството на българската държава. Не може всеки, който е свършил рисувално училище и има право да бъде учител по рисуване, да се провъзгласи за художник и да претендира за права, които г-н министърът иска да осигури за нашите културни труженици. Аз продължавам да мисля, че духовната култура на една страна не е цвеле, което вирее в топлинник, по изкуствен начин. Народната култура се ражда в недра на народа, живее с идеалите на народа, търпи бурите на живота, бурите на историята, споделя съдбата на своя народ. Колкото по-силни бури е преживяла известна народна култура, толкова по-дълбоки са корените ѝ, толкова тя почива на по-здрави начала. Не можем да се задоволяваме с някои шаблонни обяснения. Знаменитият германски пълководец фон Сект, създател на новата германска армия, в една своя книга беше казал: „Има три неща, срещу които аз не мога да се боря — срещу военната бюрократия, срещу глупостта и срещу шаблонните фрази. Аз предпочитам на по-силни от мене да се борят с бюрократията и с глупостта; наемам се да поведя една малка борба с шаблонните фрази.“ Е добре, позволете ми и аз да обявя една мъничка борба на една шаблонна фраза: „Икономическите условия не позволяват на талантливите и гениите да се развият.“ Това типично твърдение на нашите марксиста, че маса гении загивали от мизерия и че кой знае какви чудеса биха се създали, се повтаря до втръсване, когато цялата културна човешка история крещи, че всички велики хора са родени и израсли в мизерия — всички до един — и колкото при по-тежки условия са работили и колкото от по-бедни семейства са излизали, толкова са били по-големи висините, до които са се катерили. Има ли нужда да се мотивирам, г-да? Талантливият, способният човек, откъдето и да излезе, той ще си намери място в живота. Аз не искам да кажа обаче, че той трябва да бъде оставен вечно да се бори с трудностите на живота, защото, когато един талант е проявен, безспорно доказан, тогава той се нуждае от известна подкрепа, за да може да даде пълния капацитет на това, което е способен да даде. Аз тук инцидентно един път повдигнах въпрос за един даровит наш художник: докога ще го изтезават този човек, всяка година да устройва изложби и да се мъчи? Вярно е, неговите картини се продават добре и скъпо, но не може ли българската държава,

след като той вече се е проявил и доказал своя талант, да го използва за нашата история, да му възложи създаването на исторически табла, или ако не на него, на друг, който е по-компетентен, но да снабдим нашата съкровищница с някои ценности, които могат да се създадат само при известни условия за работа?

Аз не отричам, че известна подкрепа е нужна на професионалните организации на писатели, на художници, на музиканти и пр. Не могат да се обхванат в богателни, където да се препитават хора със съмнителни таланти. Безспорният, доказаният талант заслужава пълна подкрепа и държавата трябва да му я даде. Ние не можем вечно да се оправдаваме: „Бедна страна сме, нямаме богати меценати, нямаме богати хора!“ Аз отхвърлям тая мисъл, г-да народни представители! Аз познавам един меценат, много богат и много културен. Този меценат в продължение на 60 години върху развалините на една турска провинция създаде културна държава. Този меценат зачул даже света по едно време с бързия си прогрес. Този меценат се казва българска държава. Тази българска държава с нищожни от своя страна парични жертви, като имате пред вид она фантастичен танц на милиарди, който разиграва пред нас нашият уважаем министър на финансите, може да задоволи нуждите на нашата култура, на нашето изкуство.

Втората задача, според мен, на тая камара на народната култура — тя е много важна и е поставена в специален пункт на чл. 3 от законопроекта — е да представи България в чужбина, да очертае ясно културната физиономия на България в чужбина. Вие ще кажете: сега ли се сетихте да правите това? Г-да народни представители! Аз мисля, че и друг път съм говорил по този въпрос — че въпреки нашето 60-годишно съществуване и въпреки проявяванията ни в разни области, ние и досега не можахме да очертаем ясно културния лик на българщината пред външния свят.

Имал съм възможност като журналист, изпълнявайки професионалния си дълг, често пъти да излизам в странстване при различни случаи и много пъти се болка на душата да констатирам това, че нямаме определена физиономия пред чужденците. Какво искам да кажа? Когато се заговори за Унгария, и човекът със среден уловен от Северна или Южна Америка ще си спомни за чардаша, за вихрените танци на унгарците, за музиката на Лист и най-после за хунските орди на Атила, защото унгарците са създали огромна пропагандна литература за Атила и се гордеят, че са потомци на Атила. Ние по някой път казваме, че сме хуни, някой път казваме, че сме славяни. Не казвам, че не трябва да държим на това, че сме славяни, защото като славяни имаме вложен капитал в съкровищницата на човешката култура, за който ще говорим по-нататък. Ние ще трябва да престанем с това раздвоение. Когато се заговори за малката двумилионна Норвегия, чужденците си представят омайните песни на Григ, спомнят си за великия Ибсен, за тая далечна северна страна на водопадите.

Аз не говоря за великите народи, които имат определена физиономия. Вие виждате, че даже емигрантска Русия цели 20 години подхранва въдъхновението на кинорежисьорите в Холивуд. Вие виждате, че императорската Русия, един режисор погребан исторически, още продължава да храни въдъхновението на музиканти, писатели, кинорежисьори и пр. Не говоря за Франция, за Германия и за Англия — големи народи, които вечно са били факелници на човешката цивилизация. Мене ми е мъчно, когато една Португалия подчертава ясно своята национална физиономия, като спомня на чужденците подвизите на своите велики мореплаватели, които откриха нови светове и т. н. Най-сетне тя се е прославила и със своето вино. Та кой не знае португалското вино?

Аз съм констатирал много пъти, че като кажеш пред чужденци — не говоря, разбира се, за хора сведущи, говоря за по-широката маса хора — думите България и български народ, по лицето им се изписва недоумение: какво ще е? По-миналата година с директора на печата г-н д-р Александър Николаев ходихме в Германия и в Русия. В Липсик ни дадоха банкет. Присъствуваха представители на партията, видни личности и гаулайтерът на Липсик. Този господин през всичкото време на банкета ни третираше като неутрални журналисти. Абе човече, ти не знаеш ли, че ние сме били с вас съюзници, че ние сме били заедно, не знаеш ли, че всички носим буквата V, не знаеш ли, че се раздрахме да викаме „Да живее Хитлер!“ Той ни смяташе за неутрални журналисти и трябваше г-н д-р Николаев да стане да му обяснява, че не сме неутрални журналисти.

Ще повтора и сега един фразантен случай, който имах в Будапеща. Една госпожица с университетско образование, владееща 3-4 езика, професионален гид, забележете, в Будапеща остана изненадана, когато я запитах къде е София. Не знае къде е София! Възмутих се. Бяхме с колегата Григориев. Той е жив и може да потвърди моите думи. Казах: „Г-це, срамота е! Най-сетне бяхме наши съюзници от миналата война, кръв сме проливали заедно. Ако бяхме от Южна Америка, ако бяхме скандинави, разбираш!“ Отвърсах картата и посочих: това е Будапеща, това е Белград, а това е София! „Как можете да не знаете къде е България!“ Такива случаи има много. Бих могъл да ви наброя десетки такива, но нямам време. Аз се питам: толкова ли сме бедни, за да не можем да се представим пред външния свят?

Вие знаете, г-да народни представители, че ние сме дали нещо на света и на вси славяни книга да четат. Ние се възпитаваме в този дух и се гордеем с това. Тук направихме една дунама с нашия Университет „Св. Климент Охридски“ — чудо стана. Хората, които дойдоха тук, големи учени, ни признаха заслугата, че сме дали на славянците писменост, но ние не сме пропагандирали из света тази историческа заслуга. Че малко ли е това да понесеш факела на просвещението в едни тъмни времена, когато даже в Германия още нямаше култура? Малко ли е да понесеш факела на славянската писменост, та от Висла до Камчатка двеста милиона души сега да пишат: „Хляб наш насущни“, „Отче наш“, вода и

овещената дума „любов“! Съумяхме ли ние да изтъкнем тая голяма историческа заслуга на българския народ! Аз ви уверявам, че тя остава достойна на някои катедри по славянска филология в университетите, но тя не е достойна на широките маси, те не знаят най-голямата историческа заслуга на нашия народ.

Александър Цанков: Знаят, знаят!

Тодор Кожухаров: Аз не зная, г-н Цанков, кой я знае. Дано бъда опроверган. За пръв път аз се опитвам да бъда в противоречие с г-н Александър Цанков. Той, разбира се, ще каже своите съображения, аз имам мои съображения.

Александър Цанков: Друго искам да кажа

Един народен представител: Разцепихте се!

Тодор Кожухаров: Той е съгласен с мене. Значи, няма разцепление.

Ние сме единни, не сме като вас. (Смях)

Обаждат се: И ние сме единни.

Тодор Кожухаров: Ето, според мене, г-да народни представители, една от главните задачи на камарата за народна култура. Това трябва да се направи, но трябва да се направи под суверенния и просветен контрол на нашата културна камара. Трябва веднаж завинаги да се тури край, под страх на най-голямо наказание, даже 25 пръчки на голо да се налагат на всеки българин, който сам, по своя инициатива представлява българската култура в чужбина както му хрумне, както му скимне.

Вие нямате представа колко са ни излагали всевъзможни गोшода с разни изложби. Отива някой, получава високото покровителство на нашия пълномощен министър и тръгне по просия наляво и надясно и не само че проси, а иска чутъ-ли-не и кралят да му посети изложбата! Чудо станало! Много неприлични неща станаха например в Италия след сватбата на Негово Величество. Като плъзнаха едни нашенци да искат стипендии, да искат да правят изложби, че ходиха чак в кралския дворец да искат непременно кралят и кралицата да присъствуват на откриването на една или друга изложба!

Ще се прехвърля за минутка в областта на спорта. Вие не чувствувате ли колко уничително беше проявлението на нашите спортни организации в чужбина? По една хумористична случайност аз оях председател на Българската спортна федерация, макар че сега не мога да ходя. Измъчвах се много. Отиват наши футболисти в Мадрид — 13:0, другаде — 10:0, навсякъде поражения. Нашият храбър народ се прослави при Сливница, при Люле-Бурнас, къде ли не, със сто победи, а дръпнали се десет момчета и разнасят спортния ни позор из чужбина, за да печелят пари. И няма кой да ги хване за ухото и да им каже: „Тук ще стоите!“

Извинявайте, г-н Лазар Попов, че нагазвам малко във Вашата област. (Смях)

Лазар Попов: Малко пресилено е това, което говорите.

Тодор Кожухаров: В странство ще показваме само това, с което можем да се похвалим, или с други думи казано, няма на крастазичар да продаваме краставици. Аз например смятам, че е съвсем погрешно Царският симфоничен оркестър да ходи в Италия и да дава концерти. Няма да зачудим Италия. Тя е една страна, в която и камъните пеят, една страна, в която и работниците знаят всички арии на Верди. Ние не ще я смаем с нашия симфоничен оркестър. Би трябвало да се представим в музикално отношение по-скромно, без да изпращаме големи състави. Можем да образуваме един добър хор. Ние имаме много добри хорове, имаме чудесен материал за хорове. Един държавен хор, ако щете субсидиран щедро от държавата, да обогати своя репертоар и да ни представи съ достойнство пред външния свят. Всички ще ни кажат bravo. Хората в Италия не могат да искат да пеem по-добре от певците на „Скала“. Защо ще ходим тогава в Милано да пеem в операта? Хората може да бъдат любопитни да видят един хор от 50 българци, облечени в национална носия, да гръмне на естрадата, като хор „Гусла“ например, но още по-добре обучен, още по-добре стегнат така, както едно време идваше в България прочутият хор на Славянска, който правеше фурор. Това беше една голяма пропаганда на Русия. Ето една област, в която можем да се покажем пред външния свят. Нахвърлях тези мисли бегло пред вас, за да изтъкна една от големите задачи, с които има да се справя камарата на народната култура.

Г-да народни представители! Казах, че аз не мога да разбера — г-н министърът навярно после ще обясни — защо лисват в тая камара на народната култура и представители на журналистите. Аз мисля, че щом има представители на периодичния печат, би трябвало да има представители и на всекидневния печат, защото, каквото и да говорят нашите писатели, съвременният всекидневен печат е вече един исторически факт, който не може да се отрече. За всекидневния печат едно време казах, че е седма велика сила; сега може да не е такава сила, обаче пак е сила. Всекидневният печат е една висока трибуна, която дава най-много читатели за един талантлив писател, и никой талантлив писател няма защо да бяга от него, защото само чрез този печат неговото слово ще проникне до най-широките маси. Иначе томчетата, колкото и грижливо да бъдат написани и подвързани, могат да дремят по рафтовете на библиотеките, а един френски писател беше казал, че библиотеката е гробница на хубави книги.

По отношение на така наречения научен отдел на камарата, г-н министре, аз бих лансирал още една идея. Вярвам, че и Вие споделяте моята мисъл, колко зле е застъпена у нас така наречената историческа мемоарна литература. Ние нямаме исторически паметници и все се оправдаваме, че робството ги е заличило. Но ако нямаме такава литература, аз се съмнявам дали подир 500 години нашите потомци ще знаят нашата история, защото нашите политически и културни дейци си отиват един след друг, а ние правим всичко възможно, за да ги отчаем и огорчим, докато са живи. Ние ги отричаме, тези хора си отиват и не оставят абсолютно нищо на историята на България. Напоследък аз отидох при дядо Николаев, горкият не помнеше. Той знаеше много неща, а не остави нито два реда. Покойният Рачо Петров си отиде, и два реда не остави. Отиде си Ляпчев — два реда не остави. Малинов остави една малка книжка, която не можа да довърши. Трябваше камарата за народна култура, респективно научният отдел, да гоощри с всички средства мемоарната литература, защото зная каква мъка е да ровиш, за да се добереш до истината. Много е трудно да се добереш до истината. Ще кажете, че не всички могат да пишат. Може да се организира една стенографска служба за тая цел. Трябва да има специално подготвени хора, които ще отидат, да кажем, днес при г-жа Каравелова — тя е един мавзолей на новата българска история, както и Рачо Петров знаеше много работи, но си отиде без да се запишат — или при някой друг, който не иска или не може да пише, и просто ще изтъргват отговори на различни въпроси. Разбира се, този, който ще пита, трябва да знае какво ще пита. Чисто и просто хората ще разпират. Това ще бъде достатъчно за нашата история.

Най-после, г-да народни представители, имаме велики открития на техниката, която трябва да използваме широко. Право да ви кажа, аз завиждам на поколенията, които след хиляда години ще учат история. Те ще гледат на филм дейците от днешната епоха, те ще слушат на грамофонна плоча техния глас, те ще пишат с ръка историята, те ще говорят с нея на „ти“, интимно. Историята за тях няма да звучи като легенда, в която често пъти не можеш да разбереш къде почва приказката и къде почва истината. Ние трябва да използваме широко и филма, и грамофона. На всички наши културни и политически дейци трябва да запишем гласа в една специална архива. За всички видни културни и политически дейци трябва да се снимат кратки филми и всичко това да се трупа в една архива, като бъдещ исторически материал.

Мене ми е драго, г-н министре, че Вие — по външен вид така изглежда — споделяте моята идея, и аз ще бъда щастлив, ако тя намери приложение в този хубав закон.

Г-н министърът много правилно се е погрижил за разпространението на нашето изкуство. Казах одеве, че изкуството е аристократично — това е вярно — и даже и твърде аристократично, особено художеството. Завчера бях в изложбата на Боро Денев. Величествени картини. Човек може да се гордее с този български художник. Бил съм и на изложбите на Щъркелов — също така величествени картини. И просто ме боли, просто ми е мъчно, че това изкуство е недостъпно за народа. Техните картини ще бъдат купени от някой човек, ще бъдат закачени в една стая и там ще си останат. Картините на нашите големи художници — това се предвижда в законопроекта, и аз с голяма радост го констатирам — трябва да бъдат художествено репродуцирани. Нашата техника вече позволява това. Те трябва да се пръснат широко. Вместо глупавите, безвкусните шами в училища, кръчми и частни къщи, трябва да наводним нашите села и градове с художествените репродукции на нашите големи майстори. Когато нашият народ види тези картини отблизо или когато му кажем, че тях ги е рисувал българин, син или внук на вчерашен български орач или овчар, той ще се почувствува горд. Нашето изкуство трябва да се популяризира по този начин.

По същия начин, смятам, трябва да се популяризират и музикалните произведения. Добре е също, дето нашите писатели и музиканти ходят между народа през културните седмици. Тая работа може още повече да се разшири и да се осмисли.

Вончко това обаче иска пари, както беше казал Наполеон Бонапарт.

Г-н министърът усвоява принципа на поощрението. То се знае, че пътят на културния труженик е мъчен. Мъчно се става голям писател, или голям художник, или голям музикант. Аз си спомням, едно време, когато бяхме на фронта, имаше един капелмайстор, който, като слушаше на грамофонна плоча, да кажем, някоя хубава симфония от Бетовен, ще въздъхне и ще рече: „Живял е човекът на рахат, затова ги е писал тези работи, а не е като мене да живея в окоп.“ Той не можеше да разбере, че ако Бетовен не беше глух, ако можеше да слуша чуруликането на птичките, ако беше чул музиката на войната, която нашият капелмайстор слушаше на фронта, щеше да напише симфонии сто пъти по-хубави и по-величествени от тези, които е написал. Нашият капелмайстор се оправдаваше с това, че бил на фронта и затова не могъл да пише такива работи. И аз съм съгласен, че за тружениците на духовната култура често пъти поощрението е необходимо. Казах ви одеве, всички културни труженици са се борили с мизерията и не е вярно, че това става само у нас. Навсякъде е така, г-да народни представители. Четох в някой вестник, че преди известно време един голям германски диригент гастролирал в Салцбург или другаде, дирижирал само две симфонии на Бетовен и получил един чудовищен хонорар, една астрономическа цифра само заедно е възпроизвел творенията на великия музикант. Е добре, този велик музикант, когато умираше, не можа да намери един талер в джоба си, за да плати на своя лекар. Днес милиарди се печелят от произведенията на един Моцарт, а Моцарт умря в мизерия и беше хвърлен в общите гробница на Виена, защото беше толкова беден, че не можеше да му направят отделен гроб. И днес Виена, която се гордее с Моцарта, не знае

къде е неговият гроб. Следователно културните труженици, г-да народни представители, би трябвало да бъдат поощрявани. И добре е направило Министерството на народното просвещение, че е предвидило награди. Предвиждат се три вида награди. Първо, награда „Насърчение“ за начинаещи таланти в размер на 20.000 лв. Второ, награда отличие „Княгиня Мария Луиза“, която е от 100.000 лв. и която се дава по възможност по ред, по който са изброени изкуствата в чл. 45. Тя се дава за творби с високо художествени или научни качества. Това е великолепно. Най-сетне предвижда се една голяма награда, нещо като ордена „Пур льо мерит“, или като ордена с дъбовите листа, който се раздава сега в Германия. Това е наградата „Народно признание Княз Симеон Търновски“, в размер на 250.000 лв. Тя ще се дава, разбира се, на най-заслужилия наш писател, музикант и пр.

Виждале, г-да народни представители, колко скромно се награждават хората на изкуството. Нашият писател Георги Райчев, който наскоро получи една награда от 10.000 лв., ми разправяше: „Благодаря, дете ми я дадох. Добре, ама после колко речи има! Аз стиснах най-малко на 2.000 души ръцете заради 10.000 лв.“ Ами аз си спомням, че едно време ние уморихме преждевременно дядо Вазова с неговия юбилей и накрая му подарихме 100.000 лв. в същото време, когато спекулантите на черната борса, стотици хиляди и милиони левове. Когато държавата рече да възнаграждава своите заслужили синове, тези, които влат нещо в съкровищницата на нейната култура, нека да бъде царски щедра, както бяха някога царски щедри меценатите от епохата на просветения абсолютизъм. Какво е 250.000 лв. награда! И после се чудим, че германците подарили на генерал Жеков не знам колко милиона лева. Това беше една плесница за нас, добра плесница. Не биваше нашите заслужили генерали да ги оставяме без пенсия. Вие знаете мизерното положение на наши заслужили хора. Аз съм виждал командувачи армии да работят като архивари-надничари в известни учреждения. Кой е виновен, че ги третират по такъв начин? Не искам да кажа, че трябва да подражаваме на германците. Те могат да правят каквото щат. Ние трябва обаче своевременно да ценим тези, които заслужават, и да им дадем заслуженото. И на мен не ми се харесва тази работа, но фактът е факт. Ние го консумираме. Тъй възнаграждават хората. Това е техният мащаб. Аз си спомням един случай: директорът на една чужда банка, българин, празнуваше 25-годишната си служба в тази банка. Подариха му 100.000 марки, които като се обрнат в левове правеха три милиона лева, и отгоре на това му подариха един много голям автомобил. Искам да кажа, че поне сега, когато се създава една културна камара, което свидетелства, че ние сме вече дорасли до съзнанието да ценим нашите културни труженици, би трябвало държавата да бъде малко по-щедра.

Много и много още би могло да се говори, г-да, във връзка с този законопроект. Аз предполагам, че вие напълно споделяте мисълта ми за значението на нашата духовна култура. Действително ние живеем в едно време, когато духовните ценности са твърде обезценени. Това е факт. Това време ще мине, ще настанат нормални времена и тогава всяко нещо ще трябва да получи своята стойност. Тогава ние, скромните български народни представители от това Събрание, няма да се почувствуваме посрамени, че в такава бурна епоха сме се погрижили малко и за нашата национална култура.

Главната цел обаче, която си е поставил г-н министърът на народното просвещение с този законопроект, е да обедини културните труженици, писатели, художници и музиканти и да ги въпрегне в служба на държавата и на нацията. Предвидени са, г-да, многобройни и много сигурни приходи на тази камара. Аз не знам г-н министърът на народното просвещение дали разполага с достатъчно статистически данни, за да можем да изчислим като какъв бюджет може да реализира тази камара.

Министър Борис Йоцов: Най-малко 30 милиона лева годишно.

Тодор Кожухаров: 30 милиона лева не са малко. Организацията на камарата може най-сетне да претърпи известни корекции, но според мен, най-трудната задача на г-н министъра е да въпрегне в служба на нацията, на държавата културните труженици.

Г-да народни представители. Тук се изтъкна, че за организацията на културните труженици може да послужи като пример Германия, която е успяла да организира културните труженици и да ги използва в служба на нацията. Това е вярно. Но в Германия, г-да народни представители, имаме една обстановка съвършено различна от нашата. Преди всичко в Германия — казвали сме го много пъти — има една националсоциалистическа партия, която е идентифицирана с държавата. Не можеш да бъдеш член на каквато и да е професионална организация, било като писател, художник, музикант и т. н., ако не си член на националсоциалистическата партия. Идеите противници на националсоциалистическия режим, даже в лицето на големи писатели, бяха принудени да емигрират и сега живеят вън от Германия. Хората ги свързва една обща идеология, свързва ги едно общо съзнание, свързва ги една дисциплина партийна. Как ще наложите тази дисциплина и това съзнание на нашите културни дейци, между които, правя да ви кажа, колкото хора има, толкова акъли има? Има хора с различни политически убеждения, даже виждаме хора, които в този момент водят борба в печата. Вярвам, че сте чели статиите на г-н Бадев в „Зора“. Той отпраща не без основание известни обвинения към нашите културни труженици в лицето на българските писатели. „Г-да — казва им той — вие претендирате да бъдете духовни водачи на този народ. Ами този народ тъкмо сега се нуждае от вашето водене. Тъкмо сега вие трябва да му покажете неговите иде-

ли, да го спрете и стоплите. След 20-30 години няма да има нужда от вас. Ако вие сега не можете да намерите вдъхновение да напишете най-хубавите си песни, да напишете най-хубавите си романи и разкази, за кога ще търсите това вдъхновение?“ Та кога България друг път ще преживява такива моменти като сегашните? Това не става всяка година. Казвали сме го много пъти, че историята не е нещо като мирово съдилище, всяка година да се съдим, да предявяваме искове и вечно да хленчем, че сме били малък и онеправдан народ. Живеем във велико време. Сега или никога трябва да докажем, сме ли способни да бъдем едно господарско племе на Балканите или ще бъдем ратаи, или ще бъдем огланиени. Никога друг път няма да има тази възможност. Следователно налага се пълна мобилизация на всичките национални сили и първо на тези, които творят духовната култура. Единни ли са те, г-да народни представители? Не, не са единни. За години съжаление, забелязва се разединение. Има хора, които не могат да разберат, че идеалът за обединена България не е книжно творение от епоса на дядо Вазов, че тази обединена България е жизнена необходимост за нашия народ, тъй както е необходимост въздухът за дишане; че нашите поколения, каквото и да правим, са осъдени на хроническа мизерия, на икономическо задущване без границите на велика България; че нашите синове и внуци са осъдени да живеят горе-долу като нас, да изнемогават в мизерни партизански борби и да се боричкат по 100 души за едно чиновническо място. Велика България не е поетичен мираж на дядо Вазов, тя не е кабинетно творение на някоя политическа канцелария. Тя е жизнена необходимост. Е добре, нашият народ в голямото си мнозинство, за щастие, го знае и го чувства. Творците на нашата духовна култура знаят ли го, чувствуват ли го, и ако го чувствуват, как го проявяват в това велико съдбоносно време? Ето тук аз се отнасям малко песимистично към задачата, която си е сложил този законопроект, и бих се радвал, ако г-н министърът на народното просвещение намери подходящи средства, действително да въпрегне тези хора в работа за нацията. Успее ли, заслугата му ще бъде голяма за бъдещето на страната. Г-да! Ние живеем в една прекалено материалистична епоха. Мене ми се втръсна да слушам да се говори по стопански въпроси. Не че съм толкова тъп да не ги разбирам, но смятам, че прекалено много се отделя внимание за тях. Затова съм благодарен на г-н министъра, че малко ни позанима с една по-друга материя.

Народите са живели епохи на величие, епохи на падение, на войни, на мизерия, на стопански кризи и глад. Имало е народи, които са били господари на света и от тях нищо не е останало. Какво се е яло и какво се е пило в известно столетие, не е интересно за грядущите поколения. Колко пари е натрупал, в зимника каквито неприкосновени запаси си е складирал някой майчин син, и това не е интересно за поколенията. Историята на света щеше да бъде една Сахарска пустиня без пирамидите на Египет, без паметниците на Партенона, без творенията на римската цивилизация, които ни служат за образец и досега. И затова един народ, който иска да прави обединена България на Балканите, трябва да се стреми да се затвърди тук, на Балканите, не само административно и полицейски, но и културно. Трябва да оставим историческото име след себе си, да гледаме напред със столетия, да вървим с кралимарковски стъпки в историята, за да не могат ветровете да заличат тези стъпки; да строим пътища като римските, по които вървяха римските легиони; да влигаме катедрали по-големи от Александър Невски, та и след 1.000 години да се знае, че тук е имало народ господарски, народ с амбиция да живее и да управлява. Към тази велика идея трябва да се приобщят нашите културни труженици, ако са достойни за народа си и за великото време, в което живеем. Не се ли приобщят, вълните на времето ще ги прелеят, ще минат над главите им и те не ще могат да изиграят ролята, която се очаква от тях. (Ръкоплескания)

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н д-р Иван Вазов.

Д-р Иван Вазов: (От трибуната) Г-да народни представители! След хубавите думи, които нашият уважаем другар г-н Тодор Кожухаров каза по поставения на разглеждане законопроект, на мен остава малко да добавя.

Бъзрам да кажа, че вземам думата не толкова да ви убеждавам в полезността и целесъобразността на законопроекта, колкото да изкажа нашата признателност към винозника за внасянето на този законопроект, уважаемия г-н министър на народното просвещение професор Йоцов. С тоя законопроект, нека ми бъде позволено да кажа, ние поставяме венец на законодателната си дейност относно културния живот в нашата страна.

Г-да народни представители! Стара истина е, че бъдещето на един народ не се крепи върху неговите материални придобивки, а се крепи главно върху неговите духовни ценности и върху неговите нравствени добродетели. Чрез тях само народите могат да устоят на бурите на живота и да преживяват всички несгоди, които им довлечат времената, които преживяват. Ние гласуваме редица закони, които дадоха и дават своето отражение върху културния живот на нашия народ. Такива бяха законът за народните читалища и законът за кооперативен строеж на читалищни сгради, чрез които се даде поттик, тласък на читалищното дело у нас. Чрез тези закони се осигури съществуването на читалищата и се даде възможност за правилното развитие на българското народно читалище, тази свидна рожба, тази самобитна рожба на българския творчески дух. Ние гласувахме и закона за българския театър, чрез който дадохме възможност, щото действително театърът да стане едно училище, един храм на истинска национална просвета.

С предложения за гласуване законопроект се гонят, според мен, главно две цели: от една страна да се осигури поне минимум въз-

можност за съществуване на нашето изкуство в неговите различни прояви и от друга страна да се обедини и впрегне в служба на българския народ. За мене важната, съществената цел, която се преследва с този законопроект, е да обединим и да впрегнем българското изкуство в служба на българския народ.

Отдавна минаха времената, когато за изкуството ръководно начало беше *ars gratia artis* — изкуство само за изкуството. Днес изкуството е за народа. То е рожба на творческия народен дух и трябва да бъде в служба на народа. Писателят, творецът, богоизбраният не е нищо друго, освен една арфа, чрез която звучи душата на народа. И колкото повече са дълбоки корените на изкуството в недрата на народната душа, толкова то е по-трайно, по-вечно и по-полезно.

Г-да народни представители! Изкуството има извънредно голямо и важно значение за бъдещето на един народ. То е, бих казал, едно оръжие с две остриета: то може да възвиси, да закачи духа на народа, но може и да разложи народа. И резултатите от една неморална литература винаги могат да се намерят налице. Ето защо мерките, които се вземат, за да се предпази българският народ от една литература разлагаша, от една литература, която идва да смути, а не да кали и крепи неговия дух, са не само полезни, но и наложителни, особено в днешните времена, които живеем, когато ние искаме да изградим една нова държава, не само по форма, но и по съдържание, държава, в която да има и повече човечност, и повече справедливост, и повече радост, и повече светлина за всички ония, които живеят в нея.

Чрез законопроекта се цели и да се популяризира народното изкуство, да се донесе долу, в недрата на българския народ. В туй отношение обаче аз считам, че един малък пропуск е направен. В камерата на народната култура — освен пожеланието, което изказа г-н Тодор Кожухаров, ще изкажа и аз още едно — трябва да бъде представен и Върховният читалищен съюз, защото Върховният читалищен съюз има същите цели и същите задачи, каквито има камерата на народната култура — да засее култура, да засее просвета, да засее национално съзнание в недрата на българския народ.

Г-да народни представители! Аз ще гласувам този законопроект. И аз съм дълбоко убеден, че всички ще го гласуваме, защото съзнаваме, че чрез него подпомагаме да се твори духовната българска култура. (Ръкоплескания)

Председател Христо Калфов: Ще поставя на гласуване.

Който приемат на първо четене законопроекта за камера на народната култура, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка осма от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за допълнение на чл. 11 от закона за временно увеличение на пенсиите.

Който г-да народни представители приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за допълнение на чл. 11 от закона за временно увеличение на пенсиите („Държавен вестник“, брой 280, от 11 декември 1942 г.)

Г-да народни представители! С чл. 11 от закона за временно увеличение на пенсиите от 11 декември 1942 г. максималната пенсия по закон за пенсиите за изслужено време от 1932 г. се увеличи от 66.000 лв. годишно на 84.000 лв. годишно. При това изменение на закона не е напълно изяснено положението на ония пенсионери, досегашни и бъдещи, които са заемали някои от длъжностите, изброени в алинея шеста на член 73 на закона и които са достигнали стария максимум 66.000 лв. годишна пенсия. С настоящия законопроект се предвижда, тези пенсионери да получат новия максимум, 84.000 лв. годишна пенсия.

Ако вие, г-да народни представители, сте съгласни с това допълнение на закона, моля ви да го гласувате.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов.“

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за допълнение на чл. 11 от закона за временно увеличение на пенсиите („Държавен вестник“, брой 280, от 11 декември 1942 г.)

Член единствен. Член 11 от закона за временно увеличение на пенсиите от 11 декември 1942 г. се допълва със следния текст:

„Към чл. 14 от закона за пенсиите за изслужено време се прибавя следната нова забележка VI:

Забележка VI. Лицата, пенсионери или които ще се пенсионират занапред и които са заемали някои от длъжностите, упоменати в алинея шеста на чл. 73, ако са добили или добят пенсия не по-малко от 66.000 лв. годишно, получават максималната пенсия 84.000 лв.“)

Председател Христо Калфов: Който приемат на първо четене законопроекта за допълнение на чл. 11 от закона за временно увеличение на пенсиите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът се праща в комисията.

Минаваме на точка девета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за допълнение на чл. 15 от закона за пенсиите за инвалидност.

Който приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за допълнение на чл. 15 от закона за пенсиите за инвалидност

Г-да народни представители! По силата на членове 15 и 23 от закона за пенсиите за инвалидност не се допуска получаването на товече от една пенсия. По изключение може да получат две пенсии само военните лица и наследниците им.

Близка до службата на военните лица е службата на българския полиция. Особено през настоящите изключителни времена службата на полиция е особено тежка и справедливо ще бъде да му се даде право, в някои случаи, да получава повече от една пенсия. За тази цел ви представям настоящия законопроект с молба да го разгледате и гласувате.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов.“

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за допълнение на чл. 15 на закона за пенсиите за инвалидност

Параграф единствен. Към чл. 15 се прибавя следната забележка:

„Забележка. От постановленията на последната алинея на този член се ползват и всички служебни и частни лица, ако са пострадали след 21 септември 1940 г. при изпълнение на служебния си дълг в борба с разбойници, престъпници или нелегални лица. Наследниците на такива лица се ползват от постановленията на втората алинея на чл. 23 и от забележката към същия член.“)

Председател Христо Калфов: Който приемат на първо четене законопроекта за допълнение на чл. 15 на закона за пенсиите за инвалидност, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът се праща в комисията.

Минаваме на точка десета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за временно спиране и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“.

Който приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за временно спиране и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“

Г-да народни представители! Поради липса на хартия и други печатарски материали, налага се временно ограничение и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“, предвидени или не в законите на царството, с които няма да бъдат засегнати чувствително общи или частни интереси, а същевременно ще се избегнат големите затруднения при издаване на „Държавен вестник“, поради което за целта се изготви предложеният законопроект за временно спиране и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“.

Пред вид гореизложеното, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и гласувате приложения законопроект.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов.“

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за временно спиране и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“

Чл. 1. Докато е в действие настоящият закон, в „Държавен вестник“ ще се отпечатват публикации само когато това е предвидено в законите на царството и в издадените до влизане в сила на настоящия закон правилници.

Публикации, предвидени в общи или специални административни разпоредби, не се допускат, освен с разрешение на Министерския съвет.

Издаваните занапред правилници, предвиждащи публикации в „Държавен вестник“, които съответният закон не предвижда, подлежат на одобрение в това отношение от Министерския съвет.

Не се допуска публикуването в „Държавен вестник“ на окръжни, наредби, упътвания и други подобни, имащи служебен характер и отправяни до ведомствените органи, с които се дават изяснения по прилагане на законите и отправления на службата

Чл. 2. Докато е в действие настоящият закон:

I. Няма да се публикуват:

а) списъците на адвокатите, съгласно чл. 56 от закона за адвокатите. Публикацията им в „Държавен вестник“ се заменя с обявяване на същите списъци на видни места във всички съдебни учреждения и адвокатски съвети на страната;

б) списъците на експерт-счетоводителите, по чл. 11 от закона за Института на заклетите експерт-счетоводители.

Публикацията им в „Държавен вестник“ се заменя с обявяването им на видно място в помещенията на търговско-индустриалните камари;

в) постановленията за определяне обектите на горското стопанство и техният охранителен или строго-охранителен характер, предвидени в членове 20, 27 и 31 от закона за горите. Публикацията им в „Държавен вестник“ се заменя с обявяване на същите в съответните общини, лесничества и горски инспекции;

г) решенията на съвета при Дирекцията на земята по чл. 11 от закона за трудовете земеделски стопанства. Вместо публикуването им в „Държавен вестник“ същите да се изпращат служебно на заинтересуваните учреждения и лица;

д) бюджетите по букви „а“, „б“ и „в“ на чл. 4 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, по чл. 72 от същия закон, респективно чл. 46, алинея четвърта, от закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители;

е) определенията на областните съдилища за определяне участъците на съдиите-изпълнители — чл. 2 от закона за съдиите-изпълнители;

ж) заповедите, с които се разрешава установяване на постоянно местожителство — чл. 29 от закона за българското поданство;

з) указите и заповедите за заличаване и приемане на българско поданство в случаите на членове 35, 40 и 43 от закона за българското поданство и чл. 7 от наредбата за поданството в освободените през 1941 г. земи;

и) списъците на лицата, добили право на техническа практика, членове 38 и 39 от закона за Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството. Публикацията им в „Държавен вестник“ се заменя с обявяването им на видно място в помещението на Инженерно-архитектурната камара;

к) обявленията за оставените без разглеждане жалби, чл. 57 от закона за административното правосъдие. Тези обявления се поставят на видно място в помещението на съда.

II. Ще се съкратят:

а) публикациите на присъдите по чл. 330-б от закона за наказателното съдопроизводство, по чл. 24 от закона за ограничение на жалбите, убийствата и пр. и по чл. 530 от военно-съдебния наредба-закон, както и наказателните постановления, които се издават от несъдебни власти, когато това се изисква, като вместо предвидените в законите извлечения от присъди и наказателни постановления се съобщават накратко: съдът или длъжностното лице, които са постановили присъдата или наказателното постановление, без да се указват имената на съдиите и длъжностното лице; делото, по което е постановена присъдата; името на осъдения; извършеното престъпление (за което не се дават конкретни данни) и размерът на наложеното наказание;

б) обявленията на съдиите-изпълнители и бирниците по принудителните продажби на недвижими имоти, като при публикацията се съобщават само сведенията по точки 1, 3, 5 и 6 на чл. 81а от закона за гражданското съдопроизводство;

в) обявленията за насрочените касационни и за отмяна дела — чл. 574 от закона за наказателното съдопроизводство, чл. 529 от закона за гражданското съдопроизводство и чл. 65 от закона за административното правосъдие, като в „Държавен вестник“ се публикуват само дните на съдебните заседания, номерата и насрочените през тези дни дела и имената на касаторите (тържателите по жалбите за отмяна).

Чл. 3. Не се приемат за публикуване в „Държавен вестник“ обявленията за изгубени, изгорели и унищожени документи на частни лица. Последните могат да се снабдят с дубликати или нови документи, вместо изгубените такива, след оповестяване в два от ежедневните столични вестници в царството и заплащане на следните такси: за първия дубликат или нов документ 100 лв., при втори случай със същите документи — 200 лв. и при всеки последващ случай — по 400 лв. Въпросните такси се внасят в приход на държавното съкровище.

Чл. 4. Действието на настоящия закон частично или изцяло се преустановява от Министерския съвет.)

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за временно спиране и съкращаване на някои публикации в „Държавен вестник“, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събралието приема.

Законопроектът се праща в комисията.

Минаваме на точка единнадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве в размер на 45.000.000 лв.

Които г-да народни представители приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събралието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве за 1943 бюджетна година в размер на 45.000.000 лв.

Г-да народни представители! За да може да се пристъпи още тази година към противомаларични оздравителни работи в освободените земи и към упазване здравето на населението, особено на преселниците, ще са нужни големи средства, които не могат да се вземат от разрешените кредити по редовния бюджет, а ще трябва да се потърсят извънредни такива. За тази цел се предлага приложеният законопроект за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве за 1943 бюджетна година, който, моля, г-да народни представители, да бъде разгледан и приет.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов.

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве за 1943 бюджетна година в размер на 45.000.000 лв.

Чл. 1. Разрешава се на министъра на вътрешните работи и народното здраве извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве за 1943 бюджетна година в размер на 45.000.000 лв., съгласно с приложената таблица.

ТАБЛИЦА

§	Наименование на разходите	Искат се кредити
		л е в а
1.	Надници или месечно възнаграждение на временен административен, санитарен и технически персонал, включително и вноските за фонд „Обществени осигуровки“ и добавъчното за работническите деца	4.800.000
2. а)	Оздравителни работи срещу маларията (планиране, изработване и поддържане), включително работа и надници, коли и работен добитък, включително и вноските за фонд „Обществени осигуровки“ и добавъчното за работническите деца — 12.000.000 лв.	
б)	Технически материали, кирки, лопати, колички; набавяне, поддържане и издръжка на превозни средства; гориво и масло, пръмуси, стерилизатори; противокмарни и противомаларични лечебни средства 28.200.000 лв.	40.200.000
	Всичко	45.000.000

Чл. 2. Разходите по този извънреден бюджетен кредит ще се покриват от произведението на заема, който ще се сключи съгласно закона за сключване от Главната дирекция на народното здраве на заем при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 100.000.000 лв. за оздравителни работи по борба с маларията.)

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве за 1943 бюджетна година в размер на 45.000.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събралието приема.

Минаваме на точка дванадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните за 1943 бюджетна година в размер на 250.000.000 лв.

Които г-да народни представители приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събралието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.
Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните за 1943 бюджетна година в размер на 250.000.000 лв.

Г-да народни представители! В изпълнение на споразумението между България и Румъния и за задоволяване на местни нужди, необходимо е да се положи подземен кабел между градовете София и Русе, с разклонение Ловеч—Плевен, както е необходимо да се извършат и други неотложни строежи и разширения на телефонните и телеграфни мрежи и инсталации в страната за нуждите на Министерството на железниците, пощите и телеграфите — Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните.

Също така е необходимо да се закупи мед (бакър) за гореказания кабел.

За посрещане на тези разходи ще е необходима една сума от 250.000.000 лв., която ще се вземе от разрешения заем от Пощенската спестовна каса, съгласно чл. 18 от закона за същата каса, в размер на същата сума.

Поради това моля ви, г-да народни представители, да разгледате и гласувате изработения за целта законопроект.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов

(ЗАКОНОПРОЕКТ)

за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните за 1943 бюджетна година в размер на 250.000.000 лв.

Чл. 1. Разрешава се на министъра на железниците, пощите и телеграфите извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните за 1943 бюджетна година в размер на 250.000.000 лв., съгласно с приложената подробна таблица.

ТАБЛИЦА

§	Наименование на разходите	Искат се кредити лева
1.	За полагане подземни кабели между градовете София и Русе, с разклонение Ловеч—Плевен, заедно с всички необходими съоръжения, материали, превозни средства и инструменти, за работна ръка, за устройване и обзавеждане на работните групи и за всичко, необходимо за строеж и разширение на телефонни и телеграфни мрежи и инсталации; за покупка на мед (бакър), технически уредби, апарати и материали	250.000.000
	Всичко	250.000.000

Чл. 2. Разходите по този извънреден бюджетен кредит да се покриват от произведението на заема, сключен от Пощенската спестовна каса в същия размер, съгласно 29. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 март 1943 г., протокол № 44, и да се произведат съгласно с постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията).

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните за 1943 бюджетна година в размер на 250.000.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка тринадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв.

Които г-да народни представители приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства, за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв.

Г-да народни представители! За да могат да бъдат изпълнени мероприятията по проучване на минните обекти, за което се гласува закон за сключване заем от Българската земеделска и кооперативна банка, в размер на 200.000.000 лв., за проучване на природните богатства в България и за минно-технически цели, моля, да бъде приет от Народното събрание приложеният законопроект за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства, за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на финансите: Д. Божилов.

(ЗАКОНОПРОЕКТ)

за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства, за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв.

Чл. 1. Разрешава се извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства, за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв., който се разпределя по параграфи, съгласно приложената подробна таблица.

Чл. 2. Разходите по този извънреден бюджетен кредит да се покриват от постъпленията по заема, който ще се сключи съгласно закона за сключване заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 200.000.000 лв., за проучване природните богатства в България и за минно-технически цели.

Чл. 3. Разрешава се изтеглянето на един оборотен кредит в размер от 4.000.000 лв., който да послужи за съвременното изплащане на надниците и за веществени разходи по проучванията. Този оборотен кредит се оправдава до 15 февруари 1944 г., който се възстановява в приход на извънредния бюджетен кредит за 1944 г.

ПОДРОБНА ТАБЛИЦА

за разходите по извънредния бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства, за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв.

§	Наименование на разходите	Искат се кредити лева
1.	Пътни и дневни пари, карти по българските държавни железници. Възнаграждение за подземен или нощен труд при минните проучвания	750.000
2.	Проучвания на разни залежи; надници, доставки на материали; обезщетения във връзка с проучванията	35.000.000
3.	Проучвания за петрол, сол и други нерудни изкопаеми; надници; доставка на материали; обезщетения във връзка с проучванията. Веществени разходи по геоложки проучвания и картирания 50.000	25.600.000
4.	Доставка и доплащане на машини, инструменти; резервни части	54.800.000
5.	Постройки, сгради към проучвателните работи; набавяне и поддържане на превозни средства	7.000.000
6.	Разходи по обзавеждане на лабораториите	3.300.000
7.	Набавяне на книги, пособия и подвързии	100.000
8.	Издаване карти; хонорар и експедиция	100.000
9.	Канцеларски материали, пишуци, сметачни машини, амбалаж, експедиция, чертежни материали, пощенски, телеграфни и телефонни такси	300.000
10.	Мобили и покъщнина	300.000
11.	Поддържане и приспособление на помещенията; инсталации; чистене; отопление; осветление и материали за тях; общински такси	100.000
12.	Наем за помещенията на служителите при Дирекция на природните богатства и при проучванията	250.000
13.	Запазен фонд	2.400.000
	Всичко	130.000.000

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда — Дирекция на природните богатства, за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка четирнадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за сключване на заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 120.000.000 лв. за построяване и преустрояване на училищни и стопански сгради на допълнителните и опитни допълнителни земеделски училища и обзавеждането им с необходимата покъщнина и учебни пособия.

Които приемат да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за сключване на заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 120.000.000 лв. за построяване и преустрояване на училищни и стопански сгради на допълнителните и опитните допълнителни земеделски училища и обзавеждането им с необходимата покъщнина и учебни пособия

Г-да народни представители! Съобразно с нуждите на нашата страна и нейното социално и стопанско устройство, у нас са се оформили няколко различни вида земеделски училища, всяко от които има свое образователно назначение, организация и метод на работа, с оглед нуждите на земеделските ни стопанства.

Допълнителните земеделски училища, създадени с закона за земеделското образование от 4 август 1925 г., имат за цел да дадат на младежите от двата пола знания по земеделието и клоновете му, по селското стопанство и домакинство с оглед нуждите на практическия живот. Наред с това допълнителните земеделски училища имат за задача да дадат на селската младеж здраво гражданско и национално възпитание и да подготвят своите възпитаници като бъдещи добри родолюбиви граждани. Те допринасят за увеличаване националния доход от земеделското стопанство и за духовното издигане на българското село.

Земеделските училища от този вид намериха добър прием сред българското селско население, то ги ценят и настойчиво налага тяхното увеличение, давайки чрез това израз на вродения в българския народ стремеж към просвета и към по-висока материална и духовна култура. За това най-добре свидетелствува бързото увеличение на техния брой от 3 през 1924 г. на 218 през настоящата година. През този сравнително кратък период са завършили курса на допълнителните земеделски училища 35.463 младежи и девичи.

Бързото увеличение броя на допълнителните земеделски училища в миналото е ставало до голяма степен за сметка на доброта им вътрешна уредба и на снабдяването им с необходимата покъщнина, пособия и преди всичко — с подходящи училищни сгради, които са едно от най-важните материални условия за успеха на образователната работа.

Повечето от допълнителните земеделски училища днес се помещават в сгради, неотговарящи на най-елементарните хигиенични и педагогически изисквания. Най-често това са стари постройки на основните училища, изоставени от тях като напълно негодни, частни сгради, строени за жилища, кръчми и други.

Имайки пред вид изложеното и за да се постави на здрави основи развитието на допълнителното земеделско образование в страната, Министерството на земеделието и държавните имоти намира за необходимо за се пристъпи към строеж на сгради за допълнителни земеделски училища от държавата, респективно Министерството на земеделието и държавните имоти, с участието и на заинтересуваните общини, като за тази цел Министерството на земеделието и държавните имоти сключи дългосрочен заем от Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 120.000.000 лв. Сумата от заема ще се изразходва в срок от 4 години по предварително изготвен план.

Като излагам горното, моля, г-да народни представители, да разгледат и гласуват приложението тук законопроект.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на земеделието и държавните имоти:

Инж. Хр. Петров.

ЗАКОНОПРОЕКТ

за сключване на заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 120.000.000 лв. за построяване и преустрояване на училищни и стопански сгради на допълнителните и опитните земеделски училища и обзавеждането им с необходимата покънина и учебни пособия

Чл. 1. Разрешава се на Министерството на земеделието и държавните имоти да сключи, а на Българската земеделска и кооперативна банка да отпусне на поменатото министерство заем от 120.000.000 лв., увеличен с лихвите до 31 декември 1946 г., за построяване и преустрояване на училищни и стопански сгради на допълнителните и опитните земеделски училища и обзавеждането им с необходимата покънина и учебни пособия.

Чл. 2. Сумата от заема ще се използва и изразходва най-късно до 31 декември 1946 г.

Чл. 3. Българската земеделска и кооперативна банка ще открие текуща сметка на Министерството на земеделието и държавните имоти и при поискване от последното ще внася на приход на държавното съкровище отделни частични суми не по-малки от 1.000.000 лв. до размера на пълната сума на заема. Последната частична сума от заема трябва да се изтегли най-късно до 31 декември 1946 г.

Чл. 4. Банката има право на 6 1/2% годишна лихва върху отпуснатите отделни частични суми от деня на изтеглянето им от министерството.

Лихвите по текущата сметка се капитализират шестмесечно. За изтеглените суми, увеличени с лихвите, Българската земеделска и кооперативна банка получава от Главната дирекция на държавните и гарантираните от държавата дългове бонове в купюри, по указание на банката, издадени с тримесечни падежи, които ще се подновяват редовно до заменяването им с облигации. Боновете са сконтируеми в Българската народна банка.

Чл. 5. Изтеглените суми до 31 декември 1946 г., увеличени с изтеглените лихви върху отделните частични суми, капитализирани шестмесечно, се превръща на същата дата в анюитетен заем, представляван от облигации, носещи 6 1/2% годишна лихва, платима в края на всяко шестмесечие срещу купони с падежи 30 юни и 30 декември всяка година.

Падежът на първия купон е 30 юни 1947 г.

Чл. 6. Облигациите ще бъдат на приносителя от по 1.000.000 лв. всяка една, като за останалите суми, по-малки от 1.000.000 лв. до покриване на общата сума на заема ще се издадат облигации от по 100.000 лв., а оказалата се сума по-малка от 100.000 лв. ще бъде платена на Българската земеделска и кооперативна банка в брой.

Формата и съдържанието на облигациите ще се определят от министъра на финансите.

Облигациите ще носят факсимилните подписи на министъра на финансите и на главния директор на държавните и на гарантираните от държавата дългове и ще бъдат скрепени с контролни саморъчни подписи на представители на Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове и на Българската земеделска и кооперативна банка.

Тези облигации ще се предадат на Българската земеделска и кооперативна банка срещу представяне на издадените ѝ дотогава бонове.

Чл. 7. Погасяването на облигациите ще се извършва шестмесечно в срок от 20 години на 30 юни и на 30 декември всяка година по реда на номерата на облигациите според една таблица, отчетана на гърба им, съдържаща приблизително равни шестмесечни вноски за погасяването и лихвата.

Първото погасяване ще се извърши на 30 юни 1947 г.

Чл. 8. Купоните с изтеклъ падеж и подлежащи на погасяване облигации се изплащат от Българската народна банка. Изплащането на облигациите става едновременно със съответния настъпил купон.

Представените за изплащане облигации трябва да бъдат придружени с всички купони, падежът на които не е настъпил на определената за плащане дата; стойността на непредставените купони се спада от капиталата, който трябва да се изплати на приносителя.

За службата по заема Българската народна банка получава комисиона 1/4% върху номиналната стойност на изплатените облигации и 1/2% върху изплатените купони с изтеклъ падеж.

Чл. 9. Необходимите кредити за изплащане лихвите и погасяванията, включително и комисионата на Българската народна банка, се предвиждат ежегодно в бюджета на Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове.

Чл. 10. Облигациите се освобождават от всякакви сегашни и бъдещи държавни данъци, такси, берии, гербов налог и други, а лихвите от тях — от преките данъци по закона за данъка върху приходите, както и от всички други сегашни и бъдещи данъци и гербов налог.

Освобождават се от от всякакъв герб, данъци, такси, берии и пр. всички книжа и сметки, свързани с откриването, упражняването и издължението на заема.

Чл. 11. Неизлезлите в погасяване облигации се приемат по номиналната им стойност за залог и гаранции, съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Чл. 12. Непредставените за изплащане купони в продължение на 5 години от деня на падежа им се покриват с давност в полза на държавното съкровище. Този срок за погасяване облигации е 15 години.)

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за сключване на заем от Министерството на земеделието и държавните имоти при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 120.000.000 лв. за построяване и преустрояване на училищни и стопански сгради на допълнителните и опитните допълнителни земеделски училища и обзавеждането им с необходимата покънина и учебни пособия, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г-да народни представители! Часът е 8. За да продължим заседанието, необходимо е вашето съгласие. Които приемат да продължим заседанието, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка петнадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за устройството на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Които г-да народни представители са съгласни да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да ги прочете.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за устройството на Министерството на земеделието и държавните имоти

Г-да народни представители! Министерството на земеделието и държавните имоти няма устройствен закон. Неговата дейност се извършва по регламентирани, още повече че има и следователно има особено важно значение за народното стопанство.

Досега министерството, в своето устройство, се е ръководело от конституцията, специалните закони и вътрешните разпоредби. При това не са липсвали случаи, когато са били правени разни устройствени промени, които са се отразявали неблагоприятно върху последователното развитие на земеделско-стопанската ни политика.

С настоящия законопроект се запълва тази празнота. С него се определя изобщо обсеget на всички различни служби при министерството, посочват се конкретно разновидните обекти на тая дейност, като се предвижда подробното уреждане на тая разновидна дейност да се извършва по специални закони.

С законопроекта се уреждат основните положения в устройството на службите при министерството както на централното управление, така и на външните служби и тяхното иерархическо отношение помежду им. Урежда се също приравнението на едни служби към други относно служебния ценз.

Законопроектът е съобразен, по отношение, известни задължения и права на служителите при министерството, с общите закони за държавните служители, за длъжностите, за цензовете, заплатите и възнагражденията на същите.

Като изтъкнем мотивите за създаването на този важен за Министерството на земеделието и държавните имоти закон, моля, г-да народни представители, да разгледат и гласуват предложението ви законопроект.

Гр. София, 18 март 1943 г.

Министър на земеделието и държавните имоти: Инж. Хр. Петров.

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за устройството на Министерството на земеделието и държавните имоти

I. СЪЩНОСТ И ОБСЕГ НА МИНИСТЕРСТВОТО

Чл. 1. Дейността на Министерството на земеделието и държавните имоти обхваща:

- а) растително производство;
- б) животновъдство;
- в) земеделско образование;
- г) горско и ловно дело;
- д) кадастър, комасация, оземляване, преселване и увеличение на работната земя;
- е) водно дело;
- ж) санитарно-ветеринарно дело;
- з) рибарство (без морски корабен риболов);
- и) опитно-изследователско и контролно дело;

- к) метеорология;
- л) държавни имоти.

Чл. 2. Министерството на земеделието и държавните имоти има върховното ръководство на земеделско-стопанската политика, целяща увеличението, подобрието, съхранението на земеделските продукти и най-рационалното им използване в кръга на земеделското стопанство.

Управлението и ръководството на горепоменатите отрасли се урежда със специални закони.

II. УСТРОЙСТВО

Чл. 3. Министерството на земеделието и държавните имоти се състои от централно управление и външни служби.

Централното управление обхваща:

а) кабинет на министъра в състав: министър, главен секретар, юрисконсулство и секретариат;

б) дирекции: на земеделието, скотовъдството и земеделското образование; на горите и лова; на земята; на водите; санитарно-ветеринарна и пр.;

в) самостоятелни отдели и отделения.

Всички горепосочени органи на централното управление се определят от бюджета на държавата.

Чл. 4. Към кабинета на министъра се учредява, под председателството на главния секретар, постоянен съвет. Задачите и съставът на съвета се определят със специален правилник.

За обсъждане на принципи въпроси министърът на земеделието и държавните имоти може да учредява и други съвети, освен съществуващите такива по специални закони.

Чл. 5. Юрисконсулската служба съществува съгласно закона за държавните адвокати. Тя подпомага министъра и поделенията на министерството по всички въпроси от правен характер.

Чл. 6. Външните служби се подразделят на дирекции, областни, районни, околийски и участъкови служби, институти, инспектори по поречиата, станции, заводи, депа други специални служби съобразно задачите и обсега на дейност, посочени в чл. 1 на този закон.

Под разпореджанията на директорите, началниците на отдели и отделения при централното управление се намират всички съответни служби, независимо от тяхното положение и ценз.

Районите и седалищата на външните служби се определят от министъра на земеделието и държавните имоти, с оглед на специалните закони на министерството и независимо от административното деление на страната.

Чл. 7. Външните служби при Дирекцията на земеделието се ръководят и надзират от областен началник на земеделието, комуто са подчинени всички по-долустоящи служби в областта, подведомствени на същата дирекция, с изключение на заводите и депата за добитък, опитно-изследователските институти, опитните станции, земеделско-учителските институти и средните земеделски училища, чиито обсеги и действие е цялата страна.

Областният началник на дадена служба е такъв и на всички други специалности по ведомството, които се намират в областта и попадат в обсега на служебната дейност. По отношение началниците на тези служби и учреждения областните началници на земеделието са старши и са длъжни да следят за техните прояви и дейност.

На околийските агрономи са пряко подчинени всички участъкови агрономи и помощният персонал по земеделието и неговите клонове в околията, с изключение на допълнителните и практическите земеделски училища и разсадници, които са подчинени направо на областната служба по земеделието.

Чл. 8. Външните служби на Дирекцията на горите и лова се поделят на: а) областни служби за горите и лова; б) лесничества (административни и реверни — горски стопанства) и секции за укрепване на пороищата и залесяване и в) специални служби за измерване и уредба на горите, горски строежи, горска индустрия, горско-опитно и учебно дело и за лова, специални дирекции, централни и специални горско-стопански опитни и изследователски институти, инспекторати, областни служби, секции, дъскорезни и терпентинови заведения и пр.

Районите и седалищата на гореказаните външни служби се определят независимо от административното деление на страната и от собствеността на горите и определените за предмет на горско стопанство земи, по реда, предвиден в закона за горите.

Външните служби се ръководят и надзират от областен началник на горите и лова, комуто са подчинени всички по-долустоящи служби в района, с изключение на началниците на областните служби за укрепване на пороищата и залесяване, за измерване и уредба на горите и за горски строежи, както и директорите на горско-стопанските опитни и изследователски институти и на горски училища, които са пряко подчинени на централното управление на Дирекцията на горите и лова.

Чл. 9. Външните служби на Дирекцията на земята се състоят от областни, районни и участъкови такива.

Директорите на областните служби по ведомството на Дирекцията на земята или инспекторите, гдето няма директори, в своя район са началници и на длъжностните лица при всички останали външни служби на Дирекцията на земята.

Чл. 10. Външните служби на Дирекцията на водите се състоят от инспекторати и областни и районни инженерства по водите.

Иерархията в Дирекцията на водите се определя с наименованията и реда, по който са поставени горните служби.

Към външните служби на Дирекцията на водите принадлежат също Дирекцията на мелиорациите в Серско и Драмско полета,

Дирекцията на Беломорските солници, както и други дирекции и секционни инженерства със специални задачи и райони, подчинени направо на Дирекцията на водите.

Върховният надзор по стопанисване на водите и водните синдикати в страната принадлежи на Министерството на земеделието и държавните имоти — органите му по водите.

Чл. 11. На санитарно-ветеринарната Дирекция и съответно на началниците на отдели и отделения при същата са пряко подчинени външните й служби, а именно: Централният ветеринарно-бактериологически институт и поделенията му: специалните бактериологически и паразитологически институти, областните и околийските бактериологически и паразитологически станции и лаборатории; Върховният ветеринарно-хигиеничен и контролен институт с поделенията му: районните ветеринарно-контролни отдели за животински продукти и общинските ветеринарни лаборатории за хранителни животински продукти; институтът за болестите при развъждането и изкуственото осеменяване на домашните животни с поделенията му: областните станции за изкуствено осеменяване и за болестите при развъждането на домашните животни; института за изучаване на организмите болести с неизвестна етиология и пр. с поделенията му; околийските ветеринарни лаборатории и началниците на областните ветеринарни служби.

На началниците на областните ветеринарни служби са пряко подчинени всички санитарно-ветеринарни служби в областта, с изключение на институтските служби.

На управителите на областните ветеринарни лечебници са пряко подчинени всички ветеринарно-лечебни служби в околията.

Чл. 12. Инспекторите по държавните имоти, в определения им служебен район, са преки началници на всички длъжностни лица по службата държавни имоти.

III. ЛИЧЕН СЪСТАВ

Чл. 13. Задълженията и правата на длъжностните лица при Министерството на земеделието и държавните имоти, както и тяхното назначаване, повишение и уволнение, се уреждат с закона за държавните служители, закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители и специалните закони съгласно чл. 3.

Чл. 14. Главният секретар, директорите при централното управление и юрисконсултът се назначават и уволняват с указ. Всички останали длъжностни лица се назначават, повишават и уволняват с заповед на министъра на земеделието и държавните имоти или натоварени от него длъжностни лица.

Чл. 15. За заемане на някои специални длъжности се изисква конкурсен изпит съгласно отделните специални закони.

За специалисти без конкурс при опитните изследователски контролни учреждения се назначават лица с три години служба по специалността, от който най-малко една година преминала на работа в наш или чуждестранен научен институт или опитно-изследователско и контролно учреждение.

За специалисти с конкурс се изисква шест години служба по специалността и конкурс, съгласно членове 10, 11 и 12 от закона за земеделско-стопанските, ветеринарно-медицинските и горско-стопанските опитни изследователски и контролни учреждения при Министерството на земеделието и държавните имоти.

За директори на централни, върховни и специални институти, за началници на отдели при институти и директори и началници на опитни изследователски и контролни станции и за длъжности, приравнени по заплата към специалисти с конкурс се назначават лица, признати за специалисти с един конкурс и имащи изискуемата се служба съгласно закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители.

За директори на централен и върховен институти и директори и началници на отдели и станции, всички с втори конкурс, се повишават онези от тях, които са били преценени за втори път, съгласно членове 10, 11 и 12 от закона за земеделско-стопанските, ветеринарно-медицинските и горско-стопанските опитни изследователски и контролни учреждения при Министерството на земеделието и държавните имоти, и имат изискуемата се служба съгласно закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители.

В институти, основани по силата на спогодби между България и други страни, могат да се предвидят длъжности в държавния бюджет, приравнени към длъжностите в опитните изследователски и контролни институти, като заемането им става по условията, предвидени в съответните спогодби.

Чл. 16. Назначаването на стажанти става съгласно закона за държавните служители, специалните закони на Министерството на земеделието и държавните имоти и други закони, уреждащи тази материя.

Назначаването на кандидата за стажант не му дава правото впоследствие задължително да бъде назначен на щатна длъжност.

Чл. 17. Всички лица с признато висше агрономическо или лесовъдско образование, независимо от званието, което са придобили от учебното заведение, имат еднакви права както за заемане на държавна и друга обществена служба с агрономическа или лесовъдска компетентност, така и за упражняване на пълна частна практика и предприемаческа правоспособност съгласно специалните закони на Министерството на земеделието и държавните имоти.

Прекараната частна техническа практика по специалностите, застъпени в Министерството на земеделието и държавните имоти, се признава във всички случаи за служебен ценз на служителите, съгласно чл. 24 от закона на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството.

Чл. 18. Забранява се частната техническа практика на служителите при Министерството на земеделието и държавните имоти.

Чл. 19. При класирането на служителите при министерството, относно служебния им ценз, важат следните разпоредби:

Към инспектор II степен се приравняват служителите, които имат седем години служба по специалността. Към инспектор I степен се приравняват служителите, които имат тринадесет години служба по специалността.

Началникът на отдела за държавни имоти се приравнява към юрисконсулта.)

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за устройство на Министерството на земеделието и държавните имоти, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка шестнадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за дарение от Държавата на Съюза на запасните офицери в България.

Които са съгласни да бъдат прочетени само мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за дарение от Държавата на Съюза на запасните офицери в България

Г-да народни представители! В София, на ул. „Раковски“ № 100, се намира недвижимият имот, собственост на акционерно дружество „Подем“ за строеж, търговия и експлоатация на недвижими имоти, с 2.000.000 лв. капитал, разделен в 20.000 акции. От тях 11.823, като притежание на разтурената международна организация Възпитателен институт „Заря“, са изети за полза на Касата за обществено подпомагане при Министерството на вътрешните работи и народното здраве, съгласно закона за защита на нацията. Останалите 8.177 акции са собственост на частни лица. Законопроектът, който ви предлагам, цели да се даде този имот от държавата като дар на Съюза на запасните офицери в България. Разбира се, че паричният интерес на Касата за обществено подпомагане, която е отделна от държавата юридическа личност, както и паричният интерес на частните лица, във връзка с правата им по този имот, се зачитат.

Убеден съм, че законопроектът ще получи единодушното ваше одобрение, понеже знам колко много се ценят от всички обществени заслуги на Съюза на запасните офицери в България.

Моля, г-да народни представители, да приемете и гласувате законопроекта, който ви предлагам.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на вътрешните работи и народното здраве:

П. Д. Габровски“

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за дарение от Държавата на Съюза на запасните офицери в България

Чл. 1. Обявява се обществена полза за отчуждаване, в собственост на Съюза на запасните офицери в България, следният недвижим имот: масивна двуетажна сграда от 257.75 квадратни метра, застроено и незастроено дворно място от 448.75 квадратни метра, находящ се в квартал 484 по плана на гр. София, ул. „Раковски“ № 100, при сегашни съсед: улица „Раковски“, Жилищен дом в етажна собственост „Д-р Иван Горанов“, Жилищен дом в етажна собственост „Д-р Цанов“ и театър „Роял“, принадлежащ на акционерно дружество „Подем“, за строеж, търговия и експлоатация на недвижими имоти в гр. София, с капитал 2.000.000 лв., разпределен в 20.000 акции, от които 11.823 акции са собствени на Касата за обществено подпомагане при Министерството на вътрешните работи и народното здраве и 8.177 акции — на частни лица.

Чл. 2. Отчуждението и оценката на недвижимия имот по чл. 1 се извършва с протоколно решение на комисия, назначена от Министерския съвет. Протоколът на комисията се одобрява от Министерския съвет и не подлежи на обжалване.

Чл. 3. Стойността на отчуждения имот се заплаща от държавата.

Чл. 4. От получената цена на имота се заплащат и изчисляват ипотечните тежести върху имота, а остатъкът се внася в ликвидационната маса на акционерно дружество „Подем“, което да се ликвидира от Касата за обществено подпомагане, съгласно чл. 10 и последващите от закона за защита на нацията, като, след изплащането на безспорните задължения, чистият остатък се разпределя между досегашните акционери.

Чл. 5. Съюзът на запасните офицери в България се снабдява с нотариален акт за собственост на имота, описан в чл. 1, въз основа на протокола на комисията за отчуждаването по чл. 2 и скица от общината, която се издава безплатно.

Нотариалният акт, както и необходимите по съставянето му документи се освобождават от всякакви държавни и общински такси, мита, берии, герб и др. Освобождава се от всякакви такси, мита, берии, герб и др. и производството по чистенето на ипотеките по чл. 4.)

Председател Христо Калфов: Които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за дарение от Държавата на Съюза на запасните офицери в България, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Петър Габровски: Аз бих молил, законопроектът да бъде приет, по спешност, и на второ четене. И без туй няма никакви възражения.

Председател Христо Калфов: Г-н министърът на вътрешните работи и народното здраве прави предложение, законопроектът, по спешност, да бъде приет и на второ четене. Които г-да народни представители приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да докладва на второ четене законопроекта.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете заглавието и чл. 1)

Председател Христо Калфов: Които приемат заглавието и чл. 1, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 2)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 3)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 4)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 5)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е приет окончателно.

Минаваме на точка седемнадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за признаване правото на собственост върху някои завладени общински места.

Които г-да народни представители са съгласни да бъдат прочетени само мотивите към законопроекта, като текстът на същия се счита за прочетен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете мотивите.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за признаване правото на собственост върху някои завладени общински места

Г-да народни представители! С редица закони от 1921 г. насам законодателят е уреждал собствеността на дадени и завладени общински места. Такива са законът за трудови земеделски стопанства, след това законът за издаване нотариални актове за собственост върху общински места, дадени или заети за жилища на бездомници, законът за уреждане собствеността върху общински места, дадени или заети за жилища на бездомници, както и законите за уреждане собствеността на бежанците, настанени върху държавни и общински места. Все пак известни имоти, които сега се владеят от общински жители, и то от години наред, нямат още уредена собственост. Това се дължи на обстоятелството, че техните владетци или нямат качествата на бездомници и бежанци, или пък не са застроили местата, а ги използват главно за градини. Изземването на тези места от общините създава трудности и поражда протести. Целесъобразно е да се допусне по законодателен ред едно оформяване на собствеността в тези случаи, като обаче това стане при някои ограничения. Преди всичко общините да получат действителната стойност на имотите. Освен това оформяването на собствеността, за случаите, за които става дума, трябва да стане под надзора на централната власт. За да се предотврати оформяването на собствеността в общини, където местните условия не налагат това, необходимо е приложението на закона да се допуска само в ония общини, в които надзорната власт разреши. Законопроектът, който предлагам, урежда предметната материя именно в изтъквания смисъл.

Ето защо моля, г-да народни представители, да приемете и гласувате този законопроект.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на вътрешните работи и народното здраве:

П. Д. Габровски.“

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за признаване правото на собственост върху някои завладени общински места

Чл. 1. Признава се правото на собственост върху завладени общински места при следните условия:

а) мястото да се владее, при влизането на този закон в сила, от претендираща собствеността;

б) мястото да е в регулираната част на едно населено място, а при липса на регулация да е в заселената му част;

в) мястото да е дадено на претендираща собствеността от общинския съвет, макар и с нередовно решение до 1934 г., или пък, при липса на такова решение, мястото да е заграбено до същата дата;

г) мястото да е застроено или засадено с трайни култури до влизането на този закон в сила;

г) претендиращият собствеността да не е получил друго общинско или държавно място като бездомник или бежанец;

е) мястото да не е повече от два декара.

Чл. 2. За приложението на този закон в една община е потребно предварително разрешение, което се дава:

а) за градските общини — от Министерския съвет, по доклад на министъра на вътрешните работи и народното здраве, след като е взето мотивирано решение от общинския съвет и мнението на областния директор;

б) за селските общини — по решение на министъра на вътрешните работи и народното здраве, също след мотивирано решение на общинския съвет и мнение на областния директор.

Чл. 3. Снабдяването с нотариални актове на правоимащите по чл. 1 става въз основа съответни решения на общинския съвет, одобрени от министъра на вътрешните работи и народното здраве или упълномощеното от него лице, след като се даде разрешението по чл. 2 за прилагане на закона в съответната община.

Чл. 4. Кметът на общината, която е получила разрешение по чл. 2 за прилагането на закона, разгласява това до жителите. Претендиращите собственост по чл. 1 са длъжни най-късно в 4-месечен срок да поискат снабдяването им с нотариални актове.

Този, който не предяви искане в горния срок за снабдяване с нотариален акт, губи правото по чл. 1 и се изважда административно по принудителен ред от имота, който се завладява от общината. Това става с заповед на кмета.

Чл. 5. Оценката на мястото става от общинския съвет по текущи пазарни цени и не подлежи на никакво обжалване. Стойността на мястото се изплаща в 10-годишен срок на равни вноски с 4% лихва. За дължимата сума се вписва законна ипотека в нотариалния акт. Ако срещу мястото е било платено нещо, то се приспада от дължимата сума.

Издаването на нотариалния акт, както и снабдяването с доказателства по него става без заплащане на мита, такси, берии, гербов налог или други разходи в полза на държавата или общините.

Чл. 6. Този закон има сила до края на 1943 г. Той не се прилага за освободените през 1940 и 1941 години земи.)

Председател Христо Калфов: Ще сложа на гласуване.

Които приемат на първо четене законопроекта за признаване правото на собственост върху някои завладени общински места, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Петър Габровски: Г-н председателю! Този законопроект е малък и не вярвам да има възражения по него. Затова бих молил да бъде приет, по спешност, и на второ четене.

Председател Христо Калфов: Г-н министърът на вътрешните работи и народното здраве прави предложение, законопроектът, по спешност, да бъде приет и на второ четене.

Които г-да народни представители приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете законопроекта на второ четене.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете заглавието и чл. 1.)

Председател Христо Калфов: Които приемат заглавието и чл. 1 на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 2.)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 2, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 3.)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 3, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 4.)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 4, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 5.)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 5, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете чл. 6.)

Председател Христо Калфов: Които приемат чл. 6, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е окончателно приет.

Минаваме на точка осемнадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за разрешаване на държавните мини „Перник“ да отстъпят безвъзмездно в собственост на Пернишката градска община, за постройка на гимназиална сграда, минно място, находящо се в гр. Перник.

Които приемат да бъде прочетен само законопроектът, като мотивите към него се считат за прочетени, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за разрешаване на държавните мини „Перник“ да отстъпят безвъзмездно в собственост на Пернишката градска община, за постройка на гимназиална сграда, минно място, находящо се в гр. Перник.

Член единствен. Разрешава се на държавните мини „Перник“ да отстъпят безвъзмездно в собственост на Пернишката градска община, за постройка на гимназиална сграда, собственото им място около 12 декара, находящо се в гр. Перник — Минен квартал „Княз Симеон Търновски“, с граници: юг — река Струма, север и изток — улица; запад — мястото, определено за строеж „Дом Българска земеделска и кооперативна банка“ и минно място.

(МОТИВИ

към законопроекта за разрешаване на държавните мини Перник да отстъпят безвъзмездно в собственост на Пернишката градска община, за постройка на гимназиална сграда, собственото им място, находящо се в гр. Перник

Г-да народни представители! По плана на гр. Перник няма определено място за постройка на гимназиална сграда, нито пък общината разполага със свое собствено подходящо за целта място. Ако се предприеме отчуждаването на частни места, общината ще трябва да похарчи доста средства, с които би се построила самата гимназиална сграда.

С такова място, подходящо за целта, разполага мина „Перник“ и поради това, че с постройката на гимназиалната сграда ще се задоволи не само нуждата на пернишките граждани, а и тази на всички чиновници и работници при мините, административният съвет на мина „Перник“, в заседанието си от 17 март 1943 година, с протокол № 7, е решил да отстъпи безвъзмездно на Пернишката община свое място, в което да бъде построена бъдещата гимназиална сграда.

Това дарение с нищо не уврежда интересите на мината и е изгодно за общината, но поради това, че мините са държавно автономно предприятие, следва това дарение да се разреши по законодателен ред.

Ето защо, като ви предлагам настоящия законопроект, моля ви, г-да народни представители, той да бъде приет от вас.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на вътрешните работи и народното здраве:

П. Д. Габровски)

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за разрешаване на държавните мини „Перник“ да отстъпят безвъзмездно в собственост на Пернишката градска община, за постройка на гимназиална сграда, минно място, находящо се в гр. Перник, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър Петър Габровски: Това е малко законче и бих молил, по спешност, да се приеме и на второ четене.

Председател Христо Калфов: Г-н министърът на вътрешните работи и народното здраве прави предложение, законопроектът, по спешност, да бъде приет и на второ четене. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете законопроекта на второ четене.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете заглавието и член единствен)

Председател Христо Калфов: Които приемат заглавието и член единствен на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът е окончателно приет.

Минаваме на точка деветнадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на членове 21, 127, 180, 189, 235, 242 и 260 от закона за народното здраве и за прибавяне на нови членове 234а и 299а към същия закон.

Които г-да народни представители приемат да бъдат прочетени само мотивите към законопроекта, като текстът на същия се счита за прочетен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на членове 21, 127, 180, 189, 235, 242 и 260 от закона за народното здраве и за прибавяне на нови членове 234а и 299а към същия закон.

Г-да народни представители! Военновременните нужди налагат да се вземат някои мерки в областта на санитарното дело — главно във връзка с осигуряването и разпределянето на лекарствата и създаването на повече санитарен персонал. Законопроектът, който ви се предлага, цели разрешаването именно на тези въпроси. Проектът изменя и допълва членове 21 и 127 — е насочено към разширяване производството на лекарствата (чл. 127) и към по-сигурното снабдяване на аптеките с лекарства с държавна помощ (чл. 21). Останалите проектоизменения пък са насочени към по-бързото и улеснено създаване на достатъчен санитарен персонал (членове 189, 235, 242 и 260), към неговото правилно разпределяне с оглед военновременните нужди (чл. 234а) и към по-дълготрайна публична служба на лекарите в лечебните заведения (чл. 180). Освен това се урежда и въпросът за зъботехниците (чл. 242, буква „к“, и чл. 299а).

Ето защо моля, г-да народни представители, да приемете и гласувате законопроекта, който ви предлагам.
Гр. София, март 1943 г.

Министър на вътрешните работи и народното здраве:
П. Д. Габровски

(ЗАКОНОПРОЕКТ)

за изменение и допълнение на членове 21, 127, 180, 189, 235, 242 и 260 от закона за народното здраве и за прибавяне на нови членове 234а и 299а към същия закон

§ 1. Към чл. 21 се добавя следната забележка:
„Забележка. Ако при изключителни събития в страната се чувства остър недостиг от известни лечебни средства за частно снабдяване на населението, Главната дирекция на народното здраве може да разреши производството на серуми, ваксини и други подобни биологични продукти и в частни производствени лаборатории, ако те разполагат с изискуемите за целта помещения, уредба и инсталации, одобрени от Главната дирекция, и ако производството се ръководи от утвърден от нея лекар-специалист, които да е работил най-малко пет години в серопроизводствена служба. Функционирането и производството на такива лаборатории се намира под надзора на Института за държавен контрол върху медицинските биологични продукти.“

§ 2. Чл. 127 се изменя така:
„Серуми, ваксини и други подобни биологични продукти, имащи приложение в медицината, може да се произвеждат само в държавни производствени институти.“

По решение на Висшия медицински съвет държавата може да монополизира и доставката на някои или на всички такива средства.

По изключение, ако такова изключение се налага по мнение на Висшия медицински съвет, Главната дирекция на народното здраве може да разреши производството на серуми, ваксини и други подобни биологични продукти и в частни производствени лаборатории, ако те разполагат с изискуемите за целта помещения, уредба и инсталации, одобрени от Главната дирекция, и ако производството се ръководи от утвърден от нея лекар-специалист, които да е работил най-малко пет години в серопроизводствена служба. Функционирането и производството на такива лаборатории се намира под надзора на Института за държавен контрол върху медицинските биологични продукти.“

§ 3. Чл. 180 се изменя така:
„Младшите лекари в лечебните заведения служат в отделенията до три години, а старшите лекари — до четири години; те не могат да променят отделенията, в което са започнали да служат. След означените срокове и едните, и другите лекари се освобождават от служба или — при нужда — се повишават. Лекар, който би се отказал от повишение с цел да не напусне местожителството си, се уволнява без право да заема държавна, общинска или друга обществена служба за срок от три години.“

Чл. 4. Чл. 189 се допълва с нова буква „м“ така:
„м) учениците в училищата за милосърдни сестри и за акушерки.“

§ 5. След чл. 234 се добавя нов член 234а, с текст:
„Чл. 234а. До края на 1945 г. министърът на вътрешните работи и народното здраве може, въз основа на мнението на Висшия медицински съвет, да степенува — по важност и по наложителност за момента — лекарските и военните санитари служби по всички ведомства (с изключение на военното) и да определи кои от тях могат да бъдат слети или изобщо не трябва да бъдат заемани от длъжностни лица поради недостиг на санитарен персонал в страната, как и да са предвидени в бюджетите на ведомствата.“

§ 6. Към чл. 235 се добавя нова забележка III с текст:
„Забележка III. До окончателното завършване на войната — на всеки български поданик, който отговаря на изискванията в точки „а“ и „б“ на този член, петият академичен изпит при Софийския медицински факултет се зачита и за държавен изпит. Такъв лекар получава от Главната дирекция на народното здраве право на медицинска служба при условие веднага да заеме участъкова лекарска служба за срок една година в място, в което нуждата от лекар е наложителна, според мнение на Висшия медицински съвет. Тази служба се зачита за стаж в смисъла на точка „в“. Завършилите медицински факултет в чужбина се подлагат предварително на съкратен държавен изпит (колоквиум) при Главната дирекция на народното здраве.“

Правоспособността на лекарите, които са издържали петия академичен изпит и са получили лекарски диплом след 8 юли 1942 г. до влизането на настоящия закон в сила, се урежда в духа на тази забележка с заповед от министъра на вътрешните работи и народното здраве.“

§ 7. В чл. 242 се добавят следните нови текстове:

1. След буква „а“ се добавя следната забележка:
„Забележка. До края на 1944 г. званието хигиенист може да получи всеки санитарен подофицер, завършил с добър успех санитарно-подофицерска школа, ако премине специален курс, устроен от Главната дирекция на народното здраве, и издържи успешно изпитите след този курс.“

2. След буква „д“ се добавя текст:
„Зачита се и шестокласно образование в признати от държавата професионални училища.“

3. След буква „и“ се добавя следната нова буква „к“:
„к) зъботехник — лице, което има най-малко шестокласно гимназиално или професионално образование и е завършило успешно специален най-малко едногодишен курс при одобрен от Главната дирекция на народното здраве институт или факултет.“

Забележка. Зъботехници, които са заварени от този закон с майсторско свидетелство по зъботехника, издадено от търговско-индустриална камара, получават правоспособност от Главната дирекция на народното здраве без изпит.

Калфите, заварени от този закон в курсовете при търговско-индустриалните камари, могат да завършат курсовете и да получат от Главната дирекция на народното здраве правоспособност за зъботехници след успешно полагане на изпит с участието на неин представител.

Нови курсове за майстори-зъботехници при търговско-индустриалните камари не се разрешават.“

§ 8. Първото изречение в алинея втора на чл. 260 се изменя и добива следния текст:

„От старшинство се изключва времето, през което кандидатите са упражнявали чужда на фармацевтската професия или са били притежатели на концесионна аптека, освен ако аптеката е била закрита по форсмажорни причини, с разрешение от Главната дирекция на народното здраве.“

§ 9. В края на чл. 260 се добавя следният нов текст:

„На фармацевти, които са притежавали дрогерии в страната, времето от деня на откриването до деня на закриването на дрогерията се счита за фармацевтско старшинство.“

§ 10. След чл. 299 се добавя следният нов член:

„Чл. 299а. Само правоспособен зъболекар може да открие и да ръководи зъботехническа лаборатория. Допуска се да работят в такава лаборатория и правоспособни зъботехници, но само като помощен персонал, под наблюдението и под отговорността на зъболекаря.“

Откриването на зъботехническа лаборатория се разрешава от Главната дирекция на народното здраве.

В случай на нарушения на общите или на специалните нареждания на здравната власт относно откриването, обявяването, организирането и таксуването на работата или относно правоспособността на работещите лица — даденото разрешение за откриване се отнема по същия ред, с заповед от министъра на вътрешните работи и народното здраве, а лабораторията се закрива по административен ред.

Собствениците на заварени от този закон зъботехнически лаборатории са длъжни в срок от една година да се съобразят с постановленията му. Ако не сторят това, техните лаборатории се закриват по административен ред. Ако, въпреки закриването, такава лаборатория продължи да функционира, собственикът ѝ се наказва с глоба до 10,000 лв., а намерените в нея уреди, пособия и материали се конфискуват.“

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на членове 21, 127, 180, 189, 235, 242 и 260 от закона за народното здраве и за прибавяне на нови членове 234а и 299а към същия закон, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка двадесета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за сключване на заем от Главната дирекция на народното здраве при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 100,000,000 лв. за извършване на оздравителни работи по борбата с маларията.

Които г-да народни представители желаят да бъдат прочетени само мотивите към законопроекта, като текстът на същия се счита за прочетен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да прочете мотивите.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ“

към законопроекта за сключване на заем от Главната дирекция на народното здраве при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 100,000,000 лв. за извършване на оздравителни работи по борбата с маларията

Г-да народни представители! Освобождаването на Македония и Беломорието създаде големи и важен проблем за здравната служба — борба с маларията.

Борбата с маларията в цялата страна добива още по-голямо значение, ако се съпостави с някои политически и стопански въпроси, които може да се разрешават правилно и успешно само успоредно с проблема за маларията.

А и изобщо налагат се бързи и ефикасни противомаларични мерки, за да пазим българския народ здрав и работоспособен.

Бързото, сигурно и трайно разрешение на маларичния проблем може да се постигне чрез извършване на големи оздравителни работи, за които са пужни грамадни средства, технически съоръжения, добре подготвен персонал и достатъчно дълго време. Към тях ще се приплетат постепенно.

Обаче дотогава трябва да се използват всички други възможности — средни и малки оздравителни работи, противомаларични мероприятия, нарочна организация за профилактика и лечение.

За тези допълнителни мероприятия за борбата с маларията в настоящия момент са необходими извънредни парични средства, които могат да се намерят чрез един специален заем.

Българската земеделска и кооперативна банка даде съгласие за отпускане на такъв заем в размер на 100,000,000 лв.

Постъпленията от заема ще се употребят в течение на близките две години предимно за оздравителни работи, снабдяване с противомаларични средства и лекарства, създаване допълнителна специална противомаларична организация.

Така, успоредно с призация задача — опазване здравето на населението, — ще се създадат и известни стопански блага чрез отводняване на множество по-малки и по-големи блати и мочури — както се работи досега, например в Гюмюрджина, с отлични резултати.

Имайки пред вид горензложеното, моля, г-да народни представители, да разгледате и приемете приложения законопроект.

София, март 1943 г.

Министър на вътрешните работи и народното здраве:
П. Д. Габровски

(ЗАКОНОПРОЕКТ)

за сключване на заем от Главната дирекция на народното здраве при Българската земеделска и кооперативна банка в размер на 100.000.000 лв. за извършване на оздравителни работи по борбата с маларията

Чл. 1. Разрешава се на Главната дирекция на народното здраве да сключи, а на Българската земеделска и кооперативна банка да отпусне на поменатата дирекция заем от 100.000.000 лв., увеличени с лихвите до 31 декември 1945 г., за извършване на оздравителни работи по борба с маларията.

Чл. 2. Сумата от заема ще се ползува и изразходва в срок от три години, както следва:

През 1943 г.	до 45.000.000 лв.
През 1944 г.	до 40.000.000 лв.
През 1945 г.	до 15.000.000 лв.

Чл. 3. Българската земеделска и кооперативна банка ще открие текуща сметка на Главната дирекция на народното здраве и при поскване от последната ще внася на приход в държавното съкровище отделни частични суми не по-малки от 1.000.000 лв. до размер на пълната сума по заема. Последната частична сума от заема трябва да се изтегли най-късно до 31 декември 1945 г.

Чл. 4. Банката има право на лихви 6½% годишно върху отпуснатите отделни частични суми от деня на изтеглянето им от дирекцията.

Лихвите по текущата сметка се капитализират шестмесечно.

За изтеглените суми, увеличени с лихвите, Българската земеделска и кооперативна банка получава от Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове бонове в кююри по указание на банката, издадени с тримесечни падежи, които ще се подновяват редовно до заменяването им с облигации. Боновете са сконтируеми в Българската народна банка.

Чл. 5. Изтеглените суми до 31 декември 1945 г., увеличени с изтеклите лихви върху отделните частични суми, капитализирани шестмесечно, се превръщат на същата дата в анюитетен заем, представляван от облигации, носещи 6½% годишна лихва, платими в края на всяко шестмесечие срещу купони с падеж 30 юни и 30 декември всяка година.

Падежът на първия купон е 30 юни 1946 г.

Чл. 6. Облигациите ще бъдат на приносителя от по 1.000.000 лв. всяка една, като за останалите суми по-малки от 1.000.000 лв. до покриване общата сума на заема ще се издадат облигации от по 100.000 лв., а сумата, която ще се окаже по-малка от 100.000 лв., ще бъде платена на Българската земеделска и кооперативна банка в брой.

Формата и съдържанието на облигациите ще се определят от министъра на финансите.

Облигациите ще носят факсимилираните подписи на министъра на финансите и на главния директор на държавните и на гарантираните от държавата дългове и ще бъдат скрепени с контролни саморъчни подписи на представители на Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове и на Българската земеделска и кооперативна банка.

Тези облигации ще се предават на Българската земеделска и кооперативна банка срещу представяне на издадените ѝ дотогава бонове.

Чл. 7. Погасяването на облигациите ще се извърши шестмесечно в срок от 20 години на 30 юни и на 30 декември всяка година по реда на номерата на облигациите, според една таблица, отпечатана на гърба им, съдържаща приблизително равни шестмесечни вноски за погасенето и лихвата.

Първото погасение ще се извърши на 30 юни 1946 г.

Чл. 8. Купоните с изтекъл падеж и подлежащи на погасение облигации се изплащат от Българската народна банка. Изплащането на облигациите става едновременно със съответния настъпил купон.

Представените за изплащане облигации трябва да бъдат придружени с всички купони, падежът на които не е настъпил на определената за изплащане дата; стойността на непредставените купони се спада от капитала, който трябва да се изплати на приносителя.

За службата по заема Българската народна банка получава номиналната 1¼% върху комисионната стойност на изплатените облигации и ½% върху изплатените купони с изтекъл падеж.

Чл. 9. Необходимите кредити за изплащане лихвите и погасенията, включително и комисионата на Българската народна банка, се предвиждат ежегодно в бюджета на Главната дирекция на държавните и на гарантираните от държавата дългове.

Чл. 10. Облигациите се освобождават от всякакви сегашни и бъдещи държавни данъци, такси, бери, гербов налог и др., а лихвите от тях — от преките данъци по закона за данъка върху приходите, както и от всички други сегашни и бъдещи данъци и гербов налог.

Освобождават се от всякакъв герб, данъци, такси, бери и пр. всички книжа и сметки, свързани с откриването, упражняването и изплащането на заема.

Чл. 11. Неизтеглите в погасение облигации се приемат по номиналната им стойност за залог и гаранция, съгласно с закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Чл. 12. Непредставените за изплащане купони в продължение на 5 години от деня на падежа им се покриват с давност в полза на държавното съкровище. Тоя срок за погасените облигации е 15 години.)

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за сключване на заем от Главната дирекция на народното здраве при Българската земеделска и кооперативна банка

в размер на 100.000.000 лв. за извършване на оздравителни работи по борбата с маларията, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Минаваме на последната точка, двадесет и първа, от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за борба с маларията.

Които г-да народни представители приемат да бъдат прочетени само мотивите към законопроекта, като текстът на същия се счита за прочетен, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Моля г-н докладчика да прочете мотивите.

Докладчик Стефан Караиванов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за борба с маларията

Г-да народни представители! Съществуващият закон за борба с маларията от 1919 г. не се оказва достатъчен за резултатно провеждане на тази борба след освобождението на Беломорието и Македония, където, за съжаление, чуждата власт бе направила твърде малко или почти нищо както в другите области, тъй и в областта на борбата с маларията. Ето защо се изработи нов законопроект за борба с маларията.

Законопроектът разширява мерките срещу маларията по цялата страна, а не само в обявените маларични райони и селища. С това се създава възможност да се действа бързо и многостранно при всяко ново пренасяне на маларията в запазените досега места.

Предвиждат се мерки и срещу опасността от оризищата. Знае се, че оризищата представляват огромни развъдници на маларични комари и с това стават причина маларията да нанася големи поражения между околното население.

Засилват се и наказателните мерки, защото опитът от последните 25 години показва, че в много случаи успех в борбата с маларията може да се постигне само чрез строгост и настойчивост в прилагането на противомаларичните мероприятия и в поддържане на противомаларичните съоръжения.

Налага се също да бъде отбелязано, че законопроектът предвижда учредяването на един съвет по маларията, съставен от представители на онези ведомства, които при изпълнение на своята стопанска и културна работа трябва да действуват пряко или косвено по борбата с маларията. Целта е чрез този съвет да се постигне необходимото съгласуване в практическите мероприятия срещу маларията.

Ето защо моля, г-да народни представители, да приемете и гласувате законопроекта, който ви предлагам.

Гр. София, март 1943 г.

Министър на вътрешните работи и народното здраве:
П. Д. Габровски

(ЗАКОНОПРОЕКТ)

за борба с маларията

Чл. 1. Главната дирекция на народното здраве организира, ръководи и провежда цялостната борба с маларията в страната, включително пряко необходимите противомаларични оздравителни работи. За тази цел при Главната дирекция на народното здраве се открива отдел за маларията.

Чл. 2. За съгласуване на противомаларичните мерки, доколкото те са предмет на дейност и от други ведомства, при Главната дирекция на народното здраве се учредява междуведомствено съвещателно тяло — съвет по маларията. Председател на съвета е главният директор на народното здраве, а членове са: началникът на отдела за маларията, началникът на отдела за социалните болести и началникът на здравно-техническия отдел при Главната дирекция на народното здраве; по един или повече представители на Министерството на вътрешните работи и народното здраве — Дирекция на общините и обществените грижи, на народното просвещение, на войната, на търговията, промишлеността и труда, на земеделието и държавните имоти, на обществените сгради, пътищата и благоустройството и на железниците, пощите и телеграфите; един ентомолог, назначен от министъра на вътрешните работи и народното здраве. Когато намери за нужно, председателят поканва в съвета и началниците на Института по борба с маларията и други служебни или частни вещи лица.

Чл. 3. Председателят свиква на заседание съвета по маларията, когато възникнат въпроси от неговата компетентност.

Чл. 4. Всички въпроси, които имат връзка с маларията, не могат да бъдат решавани без да се отнесат до Главната дирекция на народното здраве. Нейните решения, постановления и наредби по тези въпроси са задължителни за всички ведомства, учреждения и органи на властта.

Чл. 5. Органи за прилагане на настоящия закон са противомаларичните служби (институти, станции, подстанции и др.) и отделните служебни лица при тях (лекари, техници, микробиолози, надзиратели на работниците, обезвредители, химикари и др.), областните, околийските, участъковите и общинските лекари.

Административните, полицейските и общинските власти и други служби или служебни лица от други ведомства действуват също като органи за прилагане на този закон, ако това им е възложено с заповед от надлежния министър.

Чл. 6. Административна единица на организацията за борба с маларията е санитарната околия, която в случая се именуват маларичен район. Според условията маларичен район може да се образува от две или повече санитарни околии.

Във всеки маларичен район се учредява противомаларична служба и се прилагат всички мерки за борба с маларията.

Чл. 7. Всяко населено място, в което далечният индекс на учениците от основните училища е по-висок от 10%, се обявява за маларично (заразено от малария) с заповед от главния директор на народното здраве.

Според обстоятелствата и при мнение от Висшия медицински съвет главният директор на народното здраве може да обяви за маларично и всяко населено място, в което този далечен индекс е по-нисък от 10%. Във всяко маларично населено място се учредява хиинарска служба с подготвено лице-хиинар за вземане кръвни проби и за раздаване противомаларични лекарствени средства.

Когато едно маларично място е оздравено, това се обявява с заповед от главния директор на народното здраве, след като се вземе мнението и на Висшия медицински съвет.

Чл. 8. В населените места, обявени за маларични, Главната дирекция на народното здраве може да привлече в помощ на противомаларичната служба подбрани лица измежду местните учители, свещеници и общински служители като хиинари, с възнаграждение, заплащано по бюджета на главната дирекция.

В такива случаи задълженията на хиинаря се считат преки служебни задължения и никое лице не може да се откаже да ги носи.

Чл. 9. За борба с маларията се прилагат: а) общи мерки за цялата страна; б) специални мерки за маларичните райони и в населените места, обявени за маларични.

Общи мерки

Чл. 10. Забранено е на разстояние до 5 км. от крайната обитавана къща на всяко отделно населено място да се създава каквото и да било неестествено застояване на води: от изкопи при събиране на пръст, от лошо прокарване или лошо поддържане на напоителни, отводнителни, воденични и други води, от разливания около чешми, кладенци или други водни източници.

В даден срок и по общи указания от органите на властта, съществуващите такива застояли води трябва да се премахнат чрез запълване или чрез отцеждане от собственика на имота, от общината, от частното лице или от предприятието, което ги е причинило.

Ако причинителят не е известен, общинската власт е длъжна да стори това със свои средства и на своя сметка.

Чл. 11. Карieri за вадене на пръст, камъни, баласта или други карьерни материали може да се откриват само след оглед на мястото от комисия, назначена от техническите власти, в която участва и представител на Главната дирекция на народното здраве. Комисията определя и условията, които предприятието трябва да спазва, ако се разрешава да бъде открита карьера.

Забранено е да се открие каквато и да било карьера на разстояние до 5 км. от населено място, ако при изкопаването на карьерните материали (пръст, пясък, камък или други) неизбежно ще се образуват почвени условия за застояване на вода.

Съществуващите карieri трябва да бъдат отводнени или засипани така, че да не задържат застояли води.

Карieri, които не отговарят на изискването в алинея втора или не изпълнят — в даден достатъчен срок — предписанието на алинея трета или някое друго изискване на настоящия закон, се закриват. Изработените през този срок карьерни материали се конфискуват в полза на държавата, а образуваните ями се запълват незабавно от предприятието, или — ако то не стори това — от общината за негова сметка.

Чл. 12. При открита минна експлоатация на изкопаеми материали, подпочвените и атмосферни води, които се събират в изкопите, трябва да бъдат изчерпвани с помпи или да бъдат отводнени в канали по начин, който да не позволява тези води да се застояват.

При минно-технически проучвателни работи, както и при подземна, минна експлоатация, излизащите руднични води трябва да се отвеждат от района на мината в канали по същия начин.

Местата около минерални извори и минерални бани трябва да се изравняват и да бъдат отцепени с отточни канали.

Водите от артезиански и общински кладенци и извори трябва да се отцеждат по същия начин, а местата непосредствено около самите тях да се засипват и изравняват, за да не се образуват локви.

Чл. 13. Всички канали, за които се говори в настоящия закон, трябва да се строят с достатъчни размери и необходим наклон за бързо оттичане на водите, да се поддържат непрекъснато в исправност и редовно да се почистват от наноси и от растителност.

Чл. 14. Води от каквото и да е естество, щом като минават на разстояние по-близо от 5 км. от някое населено място, трябва да бъдат безусловно оздравени по отношение на маларията.

Забранява се на такова разстояние от населените места да се създава поддържане на води при земеделските и индустриални предприятия, да се строят язове за воденици, тепавици, текстилни, кожарски и други фабрики, които си служат с открит воден ток, градини, бостани, рибници и други подобни — ако от тях неизбежно се създават условия за развъждане на комари.

Съществуващи предприятия, които създават неотстраними условия за развъждане на комари, се закриват.

Чл. 15. Подлежат на пресушаване всички почвени, водни или други обекти, които създават условия за развъждане на малария, без оглед на това къде се намират и на кого принадлежат.

Подлежат на пресушаване и всички застояли води и заоблети места в зеленчукови и други градини, засадени с интензивни земеделски култури, в лозя и във всякакви други площи, при чи-

ято обработка участвуват повече хора, без оглед на това къде се намират, на кого принадлежат и дали в мястото има малария.

Пресушаването се извършва от стопаните на имотите — частни лица, обществени и други организации, автономни учреждения или общини — за тяхна сметка.

Главната дирекция на народното здраве следи чрез своите органи за изпълнението на предходните разпоредби и може да предписва начините и сроковете за тяхното изпълнение, като упражнява и съответния контрол за това.

Искането за пресушаването по този член може да става и по почин на частни лица и организации.

Плановите за техническите оздравителни работи по този член трябва да бъдат одобрени освен от техническата власт, още от Главната дирекция на народното здраве. Ако собственикът на имота не извърши оздравителните работи в срока, определен от Главната дирекция на народното здраве, те се извършват по нареждане на същата дирекция от държавата за сметка на собственика, като сумите за направените разходи се събират по реда на закона за събиране на преките данъци.

Чл. 16. Забранено е при постройка на пътища, железници, мостове, насипи и подобни обществени предприятия да се образуват неоттедими ями или да се създадат други условия, които спомагат за задържане на застояли води.

Отговорност за такива нарушения носи еднакво ръководителят на предприятието и неговият пряк служебен надзорен орган.

Чл. 17. Принудителните мерки, предвидени в членовете 10, 11, 14 и 15, се провеждат в изпълнение от органите на административната власт по писмена заповед, издадена въз основа на за протоколирана обстоятелствена проверка от главния директор на народното здраве или от упълномощен от него орган.

Специални мерки

Чл. 18. Маларичните населени места подлежат на пълно маларично оздравяване чрез технически оздравителни работи за обезвреждане на почвени, водни и други обекти, които създават условия за виреење на болестта; чрез противокомарни и противоларвени мерки; чрез методично лекуване на болните от малария и чрез лекарствено предпазване на населението.

Чл. 19. Държавата предприема противомаларични оздравителни работи от всякакъв вид и без оглед на собствеността на имотите, щом това се намери за необходимо за бързото оздравяване на населеното място. Тези оздравителни работи се извършват със средства, предвиджани всяка година в бюджета на фонда за борба с маларията или в бюджета на Главната дирекция на народното здраве. За същата цел общините предвиждат необходимите средства всяка година в общинските бюджети и използват временната трудова повинност или свикват нарочна противомаларична трудова повинност.

Чл. 20. Водните синдикати и други подобни организации са длъжни едновременно с напоителната канална мрежа и други водни строежи да провеждат отводнителна канална мрежа с всички строежи, необходими за маларично отводняване на терена.

За тази цел всяка такава организация е длъжна да вписва в устава си, още при узаконяването му, постановления за оздравителни работи.

Чл. 21. Ако в района на съществуващ воден синдикат или друга подобна организация, която по устава не е предвидила като цел да извършва и оздравителни работи, има места, подлежащи на маларично оздравяване — Върховният съвет по водите, по искане на Главната дирекция на народното здраве, вписва служебно в устава съответните задължения.

Задълженията трябва да включват и поддържането на извършените оздравителни работи.

Оздравителните работи, възложени на водните синдикати и други подобни организации, трябва да бъдат извършени в определен срок, по утвърдени от Върховния съвет по водите проекти, строителни програми и бюджети, които трябва да бъдат съобразени с препоръките, дадени от Главната дирекция на народното здраве.

Чл. 22. Водни синдикати и други организации, които предприемат и оздравителни работи, се подпомагат от фонда за борба с маларията съответно на стойността им и на ползата от тях. Размерът на всяка помощ се определя от Главната дирекция на народното здраве.

Чл. 23. При проектирането и извършването на водни строежи с каквато и да е цел от Дирекцията за водите при Министерството на земеделието и от Дирекцията на строежите при Министерството на благоустройството, както и от кое да е друго ведомство или организация — задължително е да се поиска от Главната дирекция на народното здраве указание по изискванията, които трябва да се спазват с оглед към борбата с маларията. За тази цел, ако възникне нужда, подобни строежи може да бъдат подпомогнати от фонда за борба с маларията.

Чл. 24. По решение на Министерския съвет и при условия, одобрени от него, общински и държавни непокрити имоти, както и отчуждени частни непокрити имоти, може да бъдат отдадени на концесионер за противомаларично оздравяване. Концесионерът е длъжен да извърши оздравителните работи по точно определен указание и да използва земите по уговорените условия за определен срок. След изтичането на този срок имотите се възвръщат на държавата (или общината) с всички задължения по поддържането на оздравителните работи.

Чл. 25. Имотите и правополюзванията, които са нужни за противомаларични оздравителни работи или спадат към оздравителни обекти, се отчуждават за обществена полза по спешност, съгласно този член. Обявяването на обществена полза става с указ, по до-

клад на министра на вътрешните работи и народното здраве. Самото отчуждаване се извършва с протоколно решение на комисия, назначена от министра на вътрешните работи и народното здраве, която, редом с постановяването на отчуждението, оценява имотите и правополюзванията, подлежащи на отчуждаване.

Отчуждените имоти и права се заплащат от фонда за борба с маларията или от кредити на Главната дирекция на народното здраве.

Държавните и общински имоти не се заплащат.

Протоколът на комисията влиза в сила след одобрение от министра на вътрешните работи и народното здраве и подлежи на обжалване само по отношение на оценката пред гражданските съдилища на общо основание.

Имотите могат да бъдат завладени след като в Българската земеделска и кооперативна банка се депозира сумата за тяхното отчуждаване съгласно оценката на комисията, макар тази оценка да е обжалвана.

Чл. 26. Разходите за подобряване и поддържане на оздравителните работи се разпределят между заинтересуваните собственици на оздравителния терен, пропорционално на стойността на всеки имот, и се плащат от тях.

На частен собственик, който откаже да носи това задължение, имотът се отчуждава по реда, предвиден в чл. 25.

За подобряването и поддържането на оздравителни работи, напоителни и отводнителни канали мрежи и пр., принадлежащи на държавата, общините, водните синдикати и други подобни организации, предвиждат се определени програми и бюджетни средства, които трябва да бъдат съобразени с препоръките на Главната дирекция на народното здраве.

Чл. 27. Във всички случаи противомаларичните оздравителни работи трябва да се извършват и да се поддържат така, че да осигуряват напълно обезвреждане на терена по отношение на маларията.

Чл. 28. Във всички случаи, когато се определят места за засяване на ориз, задължително взема участие и представител на Главната дирекция на народното здраве. Неговото мнение е меродавно по отношение изпълнението на настоящия закон.

Чл. 29. Забранено е да се засяват с ориз места, които отстоят на разстояние по-малко от 1 клм. от крайната обитаема къща на близкото населено място.

Чл. 30. Стопаните (собственици и наематели) на оризища са длъжни да поддържат всички напоителни и отводнителни канали, както и самите оризища, в състояние, което да не създава благоприятни условия за развъждане на комари.

Водата, която е отпразена да поли оризището, както и тази, която изтича от него, трябва да не се разлива във от каналите. Самото оризище трябва да бъде така уредено, че да не залива околната земя. Всички неравности на почвата в оризището трябва да бъдат предварително изравнени така, че при спирание на водата след оттеждането и да не остават дори и най-малки локви.

За поддържането в пълна изправност на главните, привеждащите, разпределителните и отвеждащите водни канали отговорни са ония служби, сдружения, синдикати или частни лица, които по закон, по договор или по споразумение между собствениците на оризищата са натоварени с тази грижа, или носят това задължение като еднолични собственици. Тези канали трябва да са технически добре прокарани с наклон, който да осигурява достатъчна скорост на водата (не по-малко от 20 см. в секунда), да имат здрави и достатъчно високи брегове, да не образуват никакви разливания и замочурвания и да са очистени от растителност.

Чл. 31. Заварените от настоящия закон оризища, които не отговарят на изискванията по предходния член, трябва да бъдат съобразени с тях преди ново засяване. Ако собствениците или наемателите им не сторят това, оризищата се закриват и им се отнема разрешението за водополюзване, без заинтересуваните да имат право да търсят каквото и да е обезщетение.

Когато условията позволяват, по преценка на органите на властта, може да бъде наложено задължително прекъсване (интермитентно) напояване на оризищата.

Чл. 32. След пожънването на оризищата стопаните са длъжни да дадат пълен свободен отток на напоителните и отводнителните води, за да не стават никакви разливания и заблатявания.

Чл. 33. При водополюзването за други земеделски посеви, освен оризищата, като зеленчукови и овощни градини, ливади, тютюневи ниви, и други подобни, трябва да се спазват, съответно съобразени, постановленията на този закон, които са насочени срещу създаването на условия за въднене на комари.

Добре покрити градински долапи се разрешават, само ако няма възможност да се проведе текущо напояване и при условие, че ще бъдат зарибени в началото на пролетта. Всички открити градински ями, които задържат вода, трябва да се запълват безусловно.

Чл. 34. Забранено е да се допускат на работа в оризищата лица по-млади от 18 години. Забранено е да се работи в оризищата преди изгрев и след залез на слънцето. Забранено е да се ношува при оризищата. Жилищата за дневно отпочиване на работниците трябва да бъдат отдалечени най-малко на един километър и да бъдат специално пригодени: прозорците и вратите да са снабдени с телени мрежи, а стените и таваните да са добре измазани и белосани.

Работодателите са длъжни да хигиенизират работниците предпазно, да ги снабдят с добра храна и изобщо да се грижат добре за здравето на работниците, а заболялите да изпращат своевременно до най-близката лечебна служба, при тежки заболявания — до най-близката болница.

Чл. 35. В държавните и обществените учреждения в маларичните селища (казарми, болници, гари, затвори, пансиони, общежития) и в частните заведения, като хотели, летовищни сгради, работ-

нически жилища, чифлици и други подобни, — ако се предвиждат помещения за ношуване, те трябва да се поддържат задължително добре белосани, а вратите и прозорците добре замрежени с телени мрежи по такъв начин, че да не е възможно да проникнат комари.

Началниците, управителите и собствениците на такива учреждения и заведения са длъжни да набавят и винаги да имат налице противомаларични течности (флайтокс и други подобни) и да ги прилагат постоянно за изстребление на проникнали в помещенията комари. Противомаларичните служби и местните здравни органи са длъжни да дават практически указания и да следят за точното изпълнение на тези изисквания.

Чл. 36. В самите населени места до 5 клм. околоръст, считано от крайните обитаеми жилища, всички води (потоци, рекички, вадни, канали), в които се откриват ларви, трябва да се обезвреждат чрез пръскане с противоларвени средства, почистване от водна растителност или зарибяване с гамбузия — според обстоятелствата.

Чл. 37. Противоларвените мерки се провеждат от общински или държавни специални работници („обезвредители“) под непосредствения надзор на служебните лекари, с общински или държавни средства и материали.

Чл. 38. В маларичните населени места болните от малария се лекуват безплатно в домовете им, в амбулаториите и в лечебните заведения.

Главната дирекция на народното здраве може да въведе, когато намери за нужно, задължително съобщаване на всяко заболяване от малария по установен ред.

Чл. 39. Всеки болен от малария е длъжен да изпълнява нарежданията на санитарните органи, отнасящи се до лекуването му и до контролирането на неговото заболяване и оздравяване.

Чл. 40. В силно маларичните населени места Главната дирекция на народното здраве може да разреши да се раздава безплатно хинин и други противомаларични лекарствени средства с предпазна цел, а при специални условия — и механически или други защитни средства.

Чл. 41. При нужда Главната дирекция на народното здраве може да открие специални лечебни заведения само за болни от малария.

Чл. 42. Работници, чиновници, войски чинове и други служебни лица от немаларични области, които са пребивавали на сезонна работа или по служба в маларични области, са длъжни след завръщане в местожителството им да съобщат това на местната санитарна или военносанитарна власт и да се поставят под нейния надзор.

Паразитоносителите и боледувалите от малария се лекуват задължително и безплатно.

Чл. 43. Ако в някое населено място, което не е обявено за маларично, маларията вземе неочаквано епидемични размери, Главната дирекция на народното здраве може да приложи всички специални противомаларични мерки, даже преди да го обяви за маларично.

Чл. 44. Населено място, което е обявено за маларично, не може да бъде признато за лечебно място (курорт) или за летовище.

Ако едно населено място, признато за курорт (или летовище), бъде заразено от малария и обявено за маларично, общината, към която то принадлежи, е длъжна да го оздрави в срок, определен от Главната дирекция на народното здраве. Не стори ли това в срока, главната дирекция обезсилва признанието за курорт (или летовище) и разгласява опасността за посетителите.

Чл. 45. Нови селища (села, махали, предградия и други), в обявените маларични места може да се създават и да се заселват само след като Главната дирекция на народното здраве е извършила нужните проучвания и е дала съгласието си.

Чл. 46. При строеж на частни, обществени или държавни сгради в маларични райони техническите власти са длъжни да изискват, щото устройството на прозорците и вратите да дава възможност да се поставят телени мрежи за предпазване от комари.

Монопол на хинина

Чл. 47. Вносът, приготвянето, преработването и продажбата на едро на хининум хидрохлорид, хининум бихидрохлорид, хининум сулфурид, хининум бисулфурид и хининум таникум е изключително право (монопол) на държавата. Това право се упражнява чрез Главната дирекция на народното здраве.

По решение на Висшия медицински съвет, когато условията налагат, монополът на хинина може да изключи още някои хининови соли или да включи нови хининови соли, или други лекарствени средства и специални препарати за борба с маларията.

Чл. 48. Монополът на хинина е отделна служба към централния аптечен склад, с отделна отговорност и отчетност, под преките заповеди на централното управление на Главната дирекция на народното здраве.

Чл. 49. За продажба на населението частните аптеки купуват монополен хинин напосо от службата по монопола. Такъв хинин за ръчна продажба им се отпуска само в червено оцветени дражета.

Вносът в страната и продажбата на невключените в монопола хининови соли и препарати за борба с маларията се допуска на общо основание, съгласно закона за народното здраве.

Чл. 50. Продажната цена на едро на хининовите соли, обект на хининовия монопол, се определя от Висшия медицински съвет.

Чл. 51. Службата по монопола на хинина отпуска хининови соли и други препарати за борба с маларията:

а) без заплащане — на службите по маларията за безплатно лекуване и предпазване в обявените маларични места и на държавните амбулатории и болнични служби по ведомството на Главната дирекция на народното здраве за техните нужди;

б) срещу заплащане — на държавните здравни служби от други ведомства и на общините за нуждите на техните здравни служби

и аптеки; на правоимащите по закона за народното здраве частни заведения, за продажба на населението на дребно.

Монополен хинин за безплатно снабдяване на населението се отпуска само в синьо оцветени дражета.

Чл. 52. Разходите на службата за монопола на хинина се предвиждат в бюджета на Главната дирекция на народното здраве.

Чл. 53. Забранено е да се продава хинин, предназначен за безплатно снабдяване на населението (синьо оцветени дражета).

Фонд „Борба с маларията“

Чл. 54. При Главната дирекция на народното здраве се създава фонд за борба с маларията.

Този фонд се образува от:

а) помощи от държавата, предвиждани ежегодно в бюджета на Главната дирекция на народното здраве;

б) 1% — 5% от действителните годишни приходи на общините, които са обявени за маларични;

в) три четвъртинки от чистия приход, получен от земи, които са оздравени със средствата на фонда (тази вноска се прави в продължение на 15 години след завършване на оздравяването);

г) минимална такса на декар засети оризища (размерът на таксата се определя ежегодно с бюджета на фонда);

д) глоби, наложени по настоящия закон;

е) заеми;

ж) случайни приходи.

Чл. 55. Приходите на фонда за борба с маларията се събират чрез държавните и общинските бирници.

Чл. 56. Средствата на фонда се изразходват изключително за борба с маларията, без да се спазват постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Контролът и отчетността за тези средства се извършва по особена наредба на министъра на вътрешните работи и народното здраве, издадена в съгласие с министъра на финансите.

Просвета, пропаганда, награди

Чл. 57. Всеки здравен орган е длъжен при подходящ случай да поучава населението за причините на маларията и за смисъла на мерките срещу разпространението ѝ.

Главната дирекция на народното здраве доставя, издава, подпомага издаването и откупува брошури, плакати, позиви и други подобни за безплатно разпространяване, а при противомаларичните институти и станции урежда музеи и изложби, достъпни за населението.

Чл. 58. В края на всеки маларичен сезон Главната дирекция на народното здраве, по предложение от противомаларичните служби, раздава парични и други награди от средствата на фонда за борба с маларията.

Награди се дават: а) на санитарни и технически служебни органи, отличили се в борбата с маларията; б) на учители, свещеници, общински служители и частни лица, които чрез слово, печат или пример са успели да създадат у населението особен интерес към делото; в) на общини, водни синдикати, сдружения или частни лица — за извършване на някоя голяма оздравителна работа, одобрена от Главната дирекция на народното здраве; г) на автори на научни или популярни трудове по маларията.

Наказателни разпореджания

Чл. 59. За санитарните, административно-полицейски и други длъжностни лица по отношение задълженията и отговорностите им по настоящия закон важат постановленията на членове 353 и 354 от закона за народното здраве.

Чл. 60. Нарушенията на настоящия закон се констатира и наказателни постановления се издават по реда на членове 355, 356, 357 и 358 от закона за народното здраве.

Чл. 61. Компетентността на санитарните лица, определена в членове 361, 362, 363, 364, 365, 366 и 367 от закона за народното здраве, се отнася и до приложението на настоящия закон.

По отношение борбата с маларията началниците на противомаларичните институти се ползват с правата на областен лекар, а началниците на противомаларичните станции — с правата на околийски лекар.

Постановенията от главния директор на народното здраве — в размер до 5.000 лв., от областните лекари — в размер до 2.000 лв., и от околийските и участъкови лекари — в размер до 500 лв., не подлежат на обжалване.

Чл. 62. За нарушения по членове 20, 21 (алинея трета) и чл. 23 от настоящия закон виновните се наказват с глоба от 100 до 10.000 лв.

Чл. 63. За нарушение на членове 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 30, 31, 32, 33 и 35 от настоящия закон виновните се наказват с глоба от 100 до 5.000 лв.

Чл. 64. За нарушение на членове 34, 39, 42 от настоящия закон виновните се наказват с глоба от 100 до 2.000 лв.

Чл. 65. Лице, което направи изкол и създаде условия за развъждане на комари, освен наказанието, предвидено по членове 10, 11, 12, 13, 14, 15 и 16 от настоящия закон, е длъжно да запали и отпеди създаденото огнище.

Ако това не стори доброволно, това се извършва за негова сметка от държавата, а сумите за направените разходи се събират от него по реда, установен за събиране на преките данъци.

Зинтересуваните стопани нямат право да търсят обезщетение.

Чл. 66. Който направи оризище в забранена зона, се глобява от 500 до 5.000 лв. и се заставя незабавно да развали оризището, да отводни площта и да отстрани всички съоръжения за напояване.

Ако това не стори в дадения му срок, контролната власт по водите е длъжна — по искане на санитарната власт — да нареди чрез общинската административна власт отбиване на водата от оризището и унищожаването му.

Чл. 67. Който умишлено разруши, повреди или изтръби канали, диги и въобще съоръжения, построени или предназначени за борба с маларията, наказва се с тъмничен затвор до 3 години и глоба до 20.000 лв. Ако разрушенията и повредите са причинени по непредпазливост, виновният се наказва с глоба до 5.000 лв. Независимо от наказанието, и в двата случая виновният се задължава в даден му срок да поправи причинените повреди. Ако това не стори в този срок, работата се извършва за негова сметка, като изразходваната за това сума се събира от него по реда, установен за събиране на преките данъци.

Чл. 68. За вреди, извършени от лица малолетни и непълнолетни, отговарят за следуемото се обезщетение родителите, респективно настойниците им.

За вреди, извършени от слуги или работници, отговарят солидарно с тях за следуемото се обезщетение господарите и работодателите им.

Когато повредата е причинена от добитък, отговорен за обезщетението е собственикът на добитъка.

Когато повредата е извършена в изпълнение на служебна заповед от войскови или други команди и групи, от отделни лица отговорни за обезщетението са началстващите лица, които са дали заповедта или на които е бил възложен надзорът на командата.

Чл. 69. Наказва се с тъмничен затвор до 3 години и с глоба от 5.000 до 50.000 лв.:

а) който държи или продава хинин, хининови препарати или други монополизирани средства за борба с маларията, неосеши знакове на монопола, или за който не може да докаже, че законно ги е получил;

б) който продава тези средства по-скъпо от определената цена или в количество по-малко от определеното, от исканото или от предписаното от лекаря;

в) който държи или отпуска развалени, фалшифицирани или подправени монополизирани средства за борба с маларията.

Намерените средства се конфискуват.

Чл. 70. В случаите на нарушение или неизпълнение наредбите на настоящия закон, за които няма предвидени особени наказания, виновните се наказват с глоба до 5.000 лв.

Общи и преходни разпоредби

Чл. 71. Доставените от странство предмети, уреди, медикаменти, превозни средства и други материали за борба с маларията се освобождават от всякакви мита, данъци, берии, налози и други подобни.

За кариерни материали, нужни за противомаларични оздравителни работи, взети по искане от Главната дирекция на народното здраве от държавни, общински и обществени кариери, не се плащат държавен налог, наемно право и каквито и да било други такси, берии и пр., независимо по какъв начин и от кого се извършват въпросните работи.

Чл. 72. Оризищата, които отстоят на разстояние до 500 метра от крайната обитаема къща на най-близкото населено място, се закриват.

Оризища, които отстоят на разстояние от 500 метра до 1 км. от крайната обитаема къща на най-близкото населено място, трябва да бъдат закрити през 1944 г.

Местата на закритите по този член оризища трябва да бъдат оздравени съгласно предписанията на настоящия закон.

Чл. 73. Подробностите по приложението на настоящия закон се определят с особени правилници.

Чл. 74. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“ и отменява всички други общи особени закони, които му противоречат.)

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Запрян Клявков.

Запрян Клявков: (От трибуната) Г-да народни представители! Предмет на вашето внимание е законопроекта за борба с маларията. Така както е внесен, законопроекта засяга особено оризовата култура в голям мащаб. Аз ще трябва тук да се спра на някои от текстовете на законопроекта.

Така например, според чл. 29 забранява се засяването на ориз в места, които отстоят на по-малко от един километър от крайната обитаема къща на близкото населено място. Това ще рече, че голяма част от оризовите площи трябва да бъдат отрязани — да не се засяват с ориз.

Г-да народни представители! Водните синдикати в продължение на 20 години са могли да направят известни съоръжения за някои оризови площи: канали, вододели, табани и др. Едва ли ще може сега така набързо, само в продължение на една година, тези синдикати да намерят други площи за оризовата култура и да направят тези съоръжения, които са направили в досегашните площи в продължение на повече от 20 години.

Аз заявявам, че ще гласувам законопроекта на първо четене, обаче с благопожеланието, г-н министърът на вътрешните работи и народното здраве да се съгласи, законопроекта да отиде в комисията и там да го нагодим с оглед на нашите условия и на нашия бит.

Също ще трябва да ви посоча и друг един член от законопроекта — чл. 34. Според този член забранява се на оризопроизводителите да допускат на работа в оризищата лица по-млади от 18 години. Ако земеделецът-стопанин рече да тръгне на работа в ранна сутрин със своята челяд, да кажем с двете си момчета и двете си момичета,

да оре земята с плуга, момчетата му да правят тунджите, които ще трябва да задържат водата в оризовата площ, а момичетата му да правят нужната нивелация, сега, според чл. 34, ще трябва да забраним на този земеделец-стопанин да работи своето оризище с помощта на челядта си. Но ако утре ни се наложи да направим едно разширение на мобилизацията, тогава с помощта на кого земеделците-стопани ще работят оризищата, щом като не се допускат на работа там лица по-млади от 18 години?

В същия чл. 34 от законопроекта е предвидено, че работниците трябва да отпочиват през деня най-малко на един километър настрана от оризището и там да бъдат направени почивни домове. Г-да народни представители! Както по отношение на оризовата култура, така и по отношение на всички други земеделски култури едва ли може да се иска създаването на такива луксове, защото земеделските работници не са работниците от фабриките в градовете.

После, в същия член се казва, че преди изгрев слънце и след залез слънце никой няма право да работи на оризищата. Г-да народни представители! Има случаи, да кажем, скъсал се бентът на Марица или на Тунджа, когато ние сме принудени цял ден да работим, да се борим с водата и да я вкарваме в каналите. Или, да кажем, натопено е семето преди два дена и трябва да се посее. Може ли сега, по силата на този закон, да се забрани на такъв човек да не работи преди изгрев слънце или след залез слънце, когато рискува да изгори семето му, да го изгуби, ако не го хвърли в земята? Засяването е най-важният момент в тази работа.

Този законопроект засяга също тухларниците и керемидарниците. Според законопроекта по-близо от 5 клм. от последната къща нямаш право да копаяш изкопи и да правиш тухларница или керемидарница. Г-да народни представители! Вие познавате и Пловдив, и Ямбол, и много други наши селища в този край и знаете, че те са гъсто населени. Да се приложат строго текстовете на този законопроект в пълния смисъл на думата, то ще рече да заличим тези наши индустрии. Ако пък някоя тухларница или керемидарница сега се намира на 500 или на 1.000 метра от последната къща и трябва да се премести на разстояние най-малко на 5 клм., това ще рече да се увеличи цената на тухлите или на керемидите с 5-6 лв.

Аз пак заявявам, че ще гласувам за този законопроект, с благопожеланието, г-н министърът на вътрешните работи и народното здраве, който е вносител на законопроекта, да се съгласи, законопроектът да отиде в комисията и там да го пригледим към нашия бит и към нашите условия. (Ръкоплескания)

Председател Христо Калфов: Които приемат на първо четене законопроекта за борба с маларията, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Дневният ред е изчерпан.

Ще определим дневния ред за идното заседание.

За идното заседание, утре, 15 ч., в съгласие с правителството, предлагам следния дневен ред:

1. Одобрение на предложението за одобрение 81. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 2 март 1943 г., протокол № 32 — относно закупуването полски имот в Балчишко.

Второ четене на законопроектите:

2. За народен заем.

3. За извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на железниците и пристанищата за 1943 бюджетна година в размер на 1.600.000.000 лв.

4. За извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на народното здраве за 1943 бюджетна година в размер на 45.000.000 лв.

5. За извънреден бюджетен кредит по бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните за 1943 бюджетна година в размер на 250.000.000 лв.

6. За извънреден бюджетен кредит по бюджета на Министерството на търговията, промишлеността и труда (Дирекция на природните богатства) за 1943 бюджетна година в размер на 130.000.000 лв.

7. За изменение и допълнение на закона за етажната собственост.

8. За изменение и допълнение на закона за устройството на съдилищата.

9. За изменение и допълнение на търговския закон.

10. За допълнение на закона против спекулата с недвижими имоти.

11. За изменение на закона за адвокатите.

12. За допълнение закона за гражданската мобилизация.

13. За посевния материал.

14. За запазване, използване и подобрене на селските и градските мери.

Първо четене на законопроектите:

15. За изменение на закона за уреждане на някои преки данъци.

16. За възлагане на Министерския съвет уреждането на правоотношенията между частните носители на акции и държавата на Българското търговско параходно дружество, гр. Варна.

17. За изменение бюджета на Министерството на правосъдието за 1943 бюджетна година.

18. За изменение и допълнение на закона за временната трудова повинност.

19. За изменение на чл. 591, алинея последна, от закона за гражданското съдопроизводство и чл. 101 от закона за нотариусите и околийските съдии, които извършват нотариални дела.

Които приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 20 ч. 25 м.)

Председател: **ХРИСТО КАЛФОВ**

Секретари: { **СТЕФАН БАГРИЛОВ**
НИКОЛАЙ СУЛТАНОВ

Началник на Стенографското отделение: **ДОНЧО ДУКОВ**